

TUDÓSÍTVÁNY

A

KEGYES TANITÓRENDEL

KECSKEMÉTI

FŐGYMNASIUMÁRÓL

AZ

1871/72-ki TANÉV VÉGÉN.

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT TÓTH LÁSZLÓNÁL.

1872.

T A R T A L O M.

- I. A légsúlymérő ingadozásairól.
- II. Értesítés a tanintézetéről.
- III. Vallási ügy.
- IV. Segély- és ösztöndíjak.
- V. Tanodai segédszerek és szerelvények.
- VI. Az 1871-ik évben kitűzött pályakérdések.
- VII. A tananyag beosztása az 1871/72-ki tanévben.
- VIII. A tanév folytán kidolgozott feladványok.
- IX. Tanári kar.
- X. Érdemsorozati jegyek.
- XI. Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.
- XII. A főgymnasiumi ifjúságnak érdemszerinti sorozata.
- XIII. Statistikai kimutatás.
- XIV. Figyelmeztetés.

I.

A légsúlymérő ingadozásairól.

I. Azon nyomás, melyet a légkör földünk területének valamely részére gyakorol, nem csak az e fölött álló légoszlop súlyától, hanem ama pára-körtől is függ, mely a levegővel együtt földünket környezi s feszerejénél fogva szintén gyakorolhat nyomást. Az összes nyomásnak nagyságát a légsúlymérői higanyoszlop magassága jelzi; ez tart vele egyensúlyt. Minden változás, mely a száraz légoszlop tömegében, következőleg súlyában is, nem különben a vízpárák feszerejében történik, megfelelő változást, vagyis ingadozást okoz a légsúlymérő higanyállásában is.

A nyomó légoszlop tömegében mindannyiszor történik a változás, valahányszor a lég hőmérséke változik; a felhevült talaj ugyanis a legalsóbb légrétegeket felmelegíti, minek következtében légáram támad, mely fölfelé száll, s ott a hidegebb táj felé ömlik; míg ekkép a felmelegült táj fölött álló légoszlopnak egy része elfoly, — mit az ottani légsúlymérő lejjebb szállott higánya azonnal jelent — addig a hidegebb szomszédságban, hova fent a meleg lég ömlött, annak tömege növekedik, mi azon következményt vonja maga után, hogy ugyanott a légkör nyomása erősbülvén, a légsúlymérő higanyoszlopa felszáll. De bizonyos idő múlva itt a föld színén is kezd a hideg lég a melegebb tájra ömleni, hogy a megzavart egyensúlyt helyreállítsa; miért is ott a légsúlymérő higánya lejjebb, itt pedig fölebb fog szállani.

Midőn valamely helyen a lég hőmérséke alább száll, akkor ott a légoszlop összehúzódik, s ennek következtében üres tér támad fölötte; miért is a melegebb szomszédságból légtömegek nyomulnak oda, mi bizonyára a légsúlymérőben a higany emelkedését vonja maga után.

A léghőmérsék változatai változásokat szülnek a légköri vízpárák feszerejében is, melyek azonban egészen más törvényt követnek, mint az ugyanazon ok által előidézett változások a száraz lég nyomásában. A hőmérsék emelkedése az eléggé nagy terjedelmű vízfölületen előmozdítja a pára-képződést, mely oknál fogva a vízpárák feszereje, s ezzel együtt a légsúlymérő állása is növekedik, mi épen ellenkező hatást szül azzal, melyet a hőmérsék növekedése a száraz légkörben okoz; ezen ellenkező hatások azután vagy kiegyenlítik egymást, vagy pedig majd az egyik, majd a másik vergődik túlsúlyra. A szárazföldi éghajlatú helyeken nem fog ez esetben a vizek hiánya miatt annyi vízpára képződni, melynek

feszereje képes volna a légsúlymérő alábbszállását a felmelegült légtömegek elfolyása után kiegyenliteni.

A lég meghülése a benne létező vízpárák bizonyos részének leverődését idézi elő, minek következtében a légsúlymérő higánya lejjebb száll; mert a vízpárák feszerejüknél fogva képesek ugyan nyomást gyakorolni, de nem az azokból lett, s a levegőben függő vízhólyagocskák; e szerint a meghülés hatása is abban áll, hogy egy részt a légköri nyomást kisebbiti, más részt pedig nagyobbítja, vagyis a légsúlymérő állása attól függ ismét, hogy e hatások melyike lett túlnyomóvá?

Gyakori s jelentékeny változásokat okoznak a légsúlymérő állásában a szelek, mert nemcsak a légkör hőmérsékét, hanem annak páratartalmát is, tehát azon két főokot jelentékenyen változtatják, melyektől a légsúlymérő állása leginkább függ. A föld különféle pontjain az évek hosszú során át folytatott észlelések arról tanuskodnak, hogy minden egyes helyen minden széliránynak bizonyos légsúlymérői állás felel meg; e szerint tehát a légsúlymérői szélrózsza is léteznék. Európában azon szelek, melyek éjszakeről, s a nagy kiterjedésű szárazföld belsejéből érnek hozzánk, tehát a hideg s kevés párával hordó északkeleti s keleti szelek eszközlik, hogy a légsúlymérő a legmagasb, azok pedig, melyek az egyenlítő-től vagy a tengertől jönnek, nevezetesen a meleg és páradús déli és délnyugati szelek oda hatnak, hogy a legalantabbi álláspontra száll. Éjszakamerikában legmagasb pontját éri el a légsúlymérő, midőn az északkeleti szél fú, a legalantabbit pedig, midőn a délnyugati szelek járnak.

Kreil jeles csillagász bizonyítása szerint a légsúlymérő állásában ott is jelentékeny ingadozások állanak be, hol az ellenirányú légáramok találkoznak, s egymást kiszorítani törek-szenek; nyilván az ellenirányban nyomuló légtömegek összehatolónak, s ez által jelentékeny erősbülést idéznek elő a légkör nyomásában; a légsúlymérő higánya tehát e helyen közönséges állása fölé fog emelkedni, de csak kevés napig maradand e magasságán, mert a légtömegek öszhalmozata csak rövid ideig tart, a fölfelé hajtott lég ugyanis innen ismét elfoly. Minthogy azonban a tehetetlenség törvénye szerint sokkal több lég foly félre, mint az egyensúly helyreállítására szükséges volna, nem sokára a jelentékeny emelkedés után süllyedni kezd a légsúlymérő higánya s pedig mélyen a

közönséges álláspontja alá. Ez többnyire őszi szokott történni, midőn tájainkon a délnyugati pászta leereszkedik, a lent uralgó éjszakai áramot kiszorítja, s fölfelé hajlja; épen így tavaszkor, midőn a délnyugati áram az éjszakkéleti által kiszorítottatik. Ekkor nemcsak a lég hőmérsékében gyors változás áll be, hanem a nem egyenlő hőmérsékű légtömegek összekeverednek, minek következtében leverődések képződnek, az ég beborúl, s erős zivatarok támadnak.

II. Ismeretes előttünk, hogy a hőmérsék járása, s az attól függő páratartalom valamint minden egyes nap, úgy minden egyes év folytány bizonyos, a nap állásának megfelelő szabályosságot követ, melyet sok helyen, különösen pedig a nagyobb földrajzi szélességek alatt megzavarhatnak ugyan a helyi viszonyok, de soha meg nem szüntethetnek; s épen azért a légsúlymérő úgy napi, mint évi ingadozásaiban, melyek a hőmérsék változával oly benső összefüggésben vannak, kell, hogy valami törvényesség létezzék. Ezen ingadozások szabályosaknak, vagyis, mivel a nap vagy az év folytán időszakonként ismétlődnek, időszakiaknak is nevezetnek; azokat pedig, melyeknek oka a hőmérsék járását zavaró helyi viszonyokban lappang, melyek esetlegesen beállanak, s a szabályos járástól eltérnek, szabálytalan változásoknak, vagyis zavargásoknak nevezik. Meglehet, hogy ezen utolsóknál is némi, de hosszabb időszakok után visszatérő szabályosság uralg, ennek nyomára azonban eddig nem jöhettek.

A szabályos változások megértéséhez szükséges tudnunk, hogy a légsúlymérő napi közép állását úgy nyerhetni, ha az óránként észlelt állásainak összegét 24-gyel elosztjuk. A tapasztalás bizonyítja, hogy a délben észlelt légsúlymérői állás közelít a közép állásához, s még pontosabb az, melyet nyerünk, ha a nap folytán négyszer, u. m. 9 órakor reggel, 12 órakor délben, 3 órakor délután és 9 órakor estve észlelt állásokat összeadjuk, s ezen összeget négygyel elosztjuk. A napi közép-számok összege elosztva a hó napjainak számával adja a hó közép légsúlymérői állását; így ha a hónapok középszámainak összegét a hónapok számával elosztjuk, az év közép légsúlymérői állását fogjuk nyerni.

A légsúlymérő állásának változatainál tudnunk kell azon órát, melyben ezen állás legnagyobb értékét, vagyis az ugynevezett maximumát éri el, mi után a higany ismét lejjebb kezd szállni a csőben; azonkívül még egy más órát is, melyben esése alkalmával legalantabbi állását — minimumát — foglalja el, mely után ismét fölebb száll. Ezen órákat fordulati óráknak nevezik.

A szabályos változatok törvényét olyan helyeken, hol a hőmérsék szabályos járása kevésbé zavartatik, mint p. az egyenlítő alatt, s kivált a tengeren, már kevés nap alatt meg lehet tudni; de minél tovább távozunk az egyenlítőtől, annál gyakrabban, s annál jelentékenyebb zavarok jelennek meg, s pedig annyira, hogy nehéz ott az időszaki ingadozásokat kiismerni; mindazáltal itt is eljuthatni a napi szabályos változatok ismeretére, csak hogy hosszabb időn át óránként kell a légsúlymérő állását észlelni, s az ugyanazon órában nyert eredményekből a középsőt kiszámítani, vagyis az ösz-

szeg az észleletek számával elosztani; minthogy esetleges befolyásoknál fogva a légsúlymérő higánya ugyanazon órában egyszer emelkedik, másszor pedig leszáll, azért az ily esetleges, de ellenkező hatások az összegelésben legnagyobb részt törlesztik egymást, s az időszakilag működő okok hatásai tűnnek elő. A forró földön csak 10 napig kell a vizsgálónak a légsúlymérő állását észlelni, hogy napi változásainak törvényét kiismerhesse; nagyobb földrajzi szélességek alatt legalább egy hónapig óránként kell az észlelést folytatni, hogy csak arról lehessen tudomást szerezni, miszerint az időszaki változások csak ugyan ott is léteznek; mi több, egész évi észlelés kívántatik arra, hogy a törvényt, melyet követnek, ki lehessen nyomozni.

III. Mindazon helyeken, melyek az egyenlítő s 79-ik szélességi fok között a tenger színe fölött 2000 ölnyi magasságon fekszenek, s tengeri éghajlattal bírnak, a légsúlymérő állása reggeli órákban, a mikor növekedik, 9-ed és 11-ed fél óra között, esti órákban pedig, midőn ismét felszáll, 9 és 11 óra között legnagyobb értékét — maximumát — éri el, mely után mindig fogyni kezd, míg 3 és 5 óra közt úgy reggel mint délután legkisebb értéke a minimum áll be. A szárazföldi éghajlatú helyeknek vagy nincs reggel maximumuk, vagy ha van is, igen jelentéktelen.

Az óránkénti ingadozások szabályossága a ténitők alatt Humboldt állítása szerint oly pontos, hogy a nap részeit lehet a higanyoszlop magassága szerint meghatározni; és sem a szélvész, sem az eső vagy földrengés által nem zavartatik meg.

2) A föld különféle pontjain tett észlelések tanúsítják, hogy a napi változások legnagyobbak a ténitői földön, de itt is csak 24 millimetert tesznek; az egyenlítőn túl pedig folytonosan fogy e változás, így Prágában csak 0·8, Pétervárott pedig csak 0·2 milliméternyi.

3) E napi változás nem egyenlő minden évszakban; télen kisebb mint nyáron. A fordulati órák sem maradnak egész éven át ugyanazok, hanem mind a kettő, vagyis mind a maximum, mind a minimum órája télen át inkább a dél időpontjához közeleg.

4) Valamely helynek nagyobb emelkedése a tenger színe fölött befolyást gyakorol a napi változások mind nagysága-, mind járására, minthogy e nagyságuk a hely magasságával fogy, s a fordulati órák a dél időpontjához közelednek. Azon észlelésekből, melyeket Kämtz Faulhorn hegyén Sveiczbán tett, kitűnik, hogy ott a légsúlymérő állása csak egyszer, u. m. 5 órakor reggel legkisebb, dél felé pedig legnagyobb értékét éri el.

IV. Hogy a szabályos változások évi járását meg lehessen tudni, arra több évi észlelés szükséges: ha a hó ugyanazon napjára eső középértékeket összeadjuk, s az összeget az évek számával elosztjuk, azon napi középértékeket nyeljük, melyek a zavaroktól legnagyobb részt szabadok, s ezekről lehet azon szabályosságra ismerni, melyet a légnyomása az év folytán követ. Közönségesen csak a hónapok középértékei vétetnek föl, s azok szerint határozatik meg a légsúlymérő évi járása.

Igy vannak adatok Milano, Prága és Lemberghez nézve, melyeket 20 éven át folytatott észlelések eredményeztek. Ezen adatokból láthatni:

1) A tökéletes megegyezést a légsúlymérő évi járásában Milano, Prága, Lemberg, tehát igen különböző éghajlatú helyeken. Valamint itt, úgy mindenütt a mérsékelt földön a légsúlymérő állása télen legnagyobb, s maximumát február havában éri el; ezután fogy, s már április havában minimumára száll le, mi után októberig növekedik, a mikor másik maximuma áll be; erre ismét következik a minimum, melynek beálltával a légsúlymérő higanyoszlopa ismét felmegy, míg februárban évi maximumát éri.

2) A téritők közt fekvő helyeken, mint p. Kalkuttában a légsúlymérő járása igen szabályos, ugyanis a tél elejétől fogva egész nyárig folytonosan száll alább, s legmélyebb álláspontját a legforróbb hóban éri el, innét kezdve pedig a leghidegebb hónapig ismét fölebb száll, melyben legmagasb állását foglalja el.

3) Az évi változásnak nagysága annál inkább fogy, minél távolabb esik valamely hely az egyenlítőtől, Kalkuttában 7·5, Milanóban 1·5, Prágában 1·7, Lembergben 2 párizsi vonalat tesz.

4) Julius és Augusztus havaiban a légnyomás majd ugyanaz s igen közelit az évi középértékhez, mely

Milanóra nézve tesz	27" 9·07	vonal.
Juliusban	27" 9·05	"
Augusztusban	27" 9·04	"
Prágára " "	27" 5·88	"
Juliusban	27" 5·82	"
Augusztusban	27" 5·83	"
Lemberghez " "	27" 2·73	"
Juliusban	27" 2·33	"
Augusztusban	27" 2·56	"

Ezen észrevétel igen fontos, midőn szükséges valamely hely közép légsúlymérő állását tudni, s nem lehet az észlelést egész éven át folytatni. Olyan esetben csak Julius és augusztus havaiban naponként meg kell a légsúlymérőt figyelni, s pedig 10 órakor délelőtt és 4 órakor délután, mikor a legmagasb, s legmélyebb álláspontját éri el, azután a naponként meghatározott középértékekből a havi középértékeket kiszámítani, mely annál pontosabban fog a légsúlymérő évi közép állásával megegyezni, minél több éven át ismételtettek az ilyen észlelések.

V. A légsúlymérő eddig észlelt változásait azon változások idézik elő, melyek ugyanazon időben a vízpáráktól ment száraz légnyomásában, s a benne létező párák feszerejében történnek; mind a két változás függ ugyan a hőmérséktől, hanem különböző törvényeket követvén, ellenkező hatást gyakorolnak a légsúlymérő állására. A vízpáráknak ugyanazon idejű, de ellenkező befolyása okozza, hogy a légsúlymérő járása a hőmérő járásától eltér, s a mérsékelt földön úgy a napi, mint az évi változások alkalmával kétszer a legmagasb s kétszer a legalantabbi álláspontján van. A

vízpárák feszerejében történni szokott napi s évi változások csekélyek ugyan, de mégis képesek a légsúlymérő járását szembetűnőleg módosítani. Miről úgy lehet meggyőződni, ha az összes nyomásból a légköri vízpárák nyomását levonjuk, melyet a nedvmérő segítségével pontosan meg lehet határozni. E mód szerint Kreil azon eredményre jutott, hogy a vízpárák közép feszereje legkisebb 6 órakor reggel s 3 vonalat tesz, legnagyobb pedig 10 órakor estve, s csak 3·17 vonalnyi. Ebből láthatni, hogy a légnyomás éjjeltől kezdve reggeli 8 óráig folytonosan növekedik, s ekkor a higany néhány óráig ugyanazon magasságán marad, azután pedig 4 vagy 6 óráig folytonosan száll alább, s ezen időponttól kezdve ismét emelkedik, míg a legmagasb álláspontjára jut. A száraz légnyomása tehát csak egy maximumát éri el 8 és 9 óra közt reggel, s egy minimumát 5 óra felé estve. Mi úgy látszik, nem egyez meg pontosan a hőmérő járásával, mert ez egész éven keresztül 6 órakor reggel a legalantabbi, s 3 óra körül délután a legmagasb álláspontját foglalja el; hanem éppen e körülmény, hogy a légnyomás változatai a hőmérsék változatai után csak 2 vagy 3 óra múlva szoktak bekövetkezni, Kreil megjegyzése szerint bizonyítja, hogy helyes azon megfigyelés, mely a légsúlymérő napi változatairól adatott; mert a napi hőmérsék növekedésével a meleg légáramok is egymás után támadnak, de míg felszállnak s a szomszéd térbe elfolyanak, mindig bizonyos idő telik el; minek következtében a legnagyobb hatás is a légsúlymérőre a legmagasb léghőmérsék után csak bizonyos idő múlva állhat be.

A hő fogytával a légsúlymérő higanyoszlopát nyomó légoszlop is meghűlvén, kevésbé összehúzódik, mi alatt a nyugat felé fekvő légnyomás hőfokát érte el, miért is fennt kelet felé kell ömlenie s ennek következtében itt a légsúlymérő higanya fölebb száll, mi a nap legkisebb hőmérsékéig folytonosan tart; hanem e hatás is bizonyos időt igényel, míg a légsúlymérő állását felismerhetjük.

A száraz légnyomásának e napi járása, mint azt a prágai észlelések szerint meghatározták, más helyeken is észleltetett, valamint az is, hogy a fordulat órái hónapról hónapra éppen úgy változnak, mint a hőmérséknel.

Ha a földköri légnyomásának középértékeiből levonjuk a párák nyomásának havi középértékeit, azon értékeket nyerendjük, melyek a száraz légnyomásának évi járását tüntetik elő. Erre vonatkozó észlelések azt tanítják:

a) Hogy a száraz légnyomása az év legmelegebb időszakában a legkisebb, hanem a hőmérsék fogytával növekedik, s az év legnagyobb hidege után maximumát éri el.

b) Hogy a légköri párák közép feszereje ellenkező járást követ, hogy befolyása a légsúlymérőre nyári hónapokban túlnyomó; a légnyomás változása ellenben a téli hónapokban nyeri a határozott túlsúlyt.

c) Hogy a téritők közt mindenütt az összes nyomás a hőváltozás törvényeinek már megfelel, s azért a hatás, melyet a növekedése vagy fogyása a száraz légnyomásában szül, mindig nagyobb, mint az, mely a párák nyomásában eszközlötetik.

d) Ha a nedves lég nyomásának évi változásait összehasonlítjuk a száraz lég nyomásával, ki fog tűnni, hogy ez mindenütt a földön nagyobb.

E tünenény oka nyilván ott rejlik, hogy a hőmérsék növekedtével nagy mennyiségű pára képződik, s ennek növekvő nyomása olyan hatást szül, mely az elfolyó légtömegekével ellenkező. Vannak olyan helyek s idők is, hol e hatások egymást kölcsönösen megszüntetik, s ennek következtében a légsúlymérő változásai is megszűnnek, mint p. esős időszakban az indiai tenger partjain.

VI. A légsúlymérő évi középállása valamely helyen évről évre csekély változáson megy keresztül; így Párizsban 20 év alatt csak 18 párizsi vonallal változott.

A légsúlymérő középállása a tengereken nem mindenütt egyenlő; a földrajzi szélesség 10-ik fokától kezdve növekedik, 30. és 40-ik fok között legmagasb pontját éri el, ezen túl ismét alább száll úgy, hogy 65-ik foknál a legmélyebben áll, tovább ismét felszáll. De ugyanazon földrajzi szélesség alatt elterülő tengereken sem egyenlő a légsúlymérő középállása, így az Atlanti tengeren nagyobb mint a Nagyoczeánon.

VII. Kreil észleletei nyomán azt bizonyítá be, hogy a a lég nyomása s a hold állása közt bizonyos összefüggés létezik, vagyis, hogy a légkörben is némi árapály szokott beállani; kimutatá ugyanis, hogy a légsúlymérő higanyoszlopa szabályszerűen föl és alá száll bizonyos időszakban, mely a holdnak földkörüli keringésével pontosan összeesik. Ha az órát a hold napi körülforgásának ideje szerint úgy igazítjuk, hogy delet jelöljön, midőn a hold láthatárunk fölött, s éjfél, midőn láthatárunk alatt a délkörön átmegy, tapasztalni fogjuk, hogy midőn ez óra éjfél után 3 órát mutat, a légsúlymérőnek legkisebb értéke van, ez időtől kezdve 9 óráig felszáll, melyben legnagyobb értékét éri el, ez után ismét leszáll, s 4 óraker délután második minimumát éri el, mire emelkedése következik, mely második maximummal 10 óraker estve végződik. E fordulati órák azokkal egyeznek meg, melyekben a légsúlymérő változatai napi idő szerint naponkint történnek. Télen naponkint csak egy maximum s egy minimum vehető észre. Prágára nézve a legnagyobb változás csak 0·1 pár vonalat tesz.

VIII. A légsúlymérő járásában szabálytalan ingadozások is tapasztalhatók, melyek leginkább a mérsékelt és hideg földövön jelentékenyek; okuk az itt szabálytalanul beállani szokott szelek — és némely helyi befolyásokban rejlik, melyek a hőmérsék járását s a párák tartalmát különösen változtatják. Azon befolyás megismerésére, melyet az évszakok e szabálytalan változások nagyságára gyakorolnak, valamely hónap legmagasb s legalantabb napi középértékeinek különbségét, mint e hónap közép ingadozását szokták venni. Ez nyáron kisebb mint télen, s a szerint is fogy, a mint valamely hely magassága a tenger fölött növekedik, de annál jelentékenyebb, minél távolabb fekszik valamely hely az egyenlítőtől. E változás párizsi mérték szerint tesz Batáviában 1·3, Kalkuttában 3·6, Rómában 7·6, Bécsben 9·1, Prágában 9·6, Párizsban 10·5, Berlinben 11·2, Londonban 12·5, Christianiában 14·6 vonalat.

Különben olyan helyeken is, melyek ugyanazon földrajzi szélesség alatt fekszenek, igen egyenlőtlenek a havi ingadozások, mi a helyi viszonyok befolyásának tulajdonítandó. Hogy ezen ingadozások nyáron csekélyebbek mint télen, talán abból magyarázható, hogy nyáron a délnyugati szelek felhőket hoznak magukkal, melyek által a nap hősugarainak hatását a föld talajára akadályozzák, s így a hőmérsékét alább szállítják, minek következtében magasabb hőmérsékek hatása a légsúlymérőre kisebbítettik. Épen így az éjszakkéleti szelek hűtő hatása nyáron az által gyengítettik, hogy ezek borura derüt hoznak, melynél a magasan álló nap hősugarai képesek a talajt jelentékenyen felmelegíteni.

IX. Nem sokára a légsúlymérő feltalálása után annak tudomására jutottak a természetvizsgálók, hogy a higanyoszlop állása s az időjárás közt valami összefüggés létezik, melynél fogva mély állásánál esős, midőn pedig magasan áll, derült száraz idő szokott beállani; miért is a légsúlymérő mint időjós általánosan használtatik. Némelyek azonban a légsúlymérő állására befolyó okokat kevesebb ismervén, az időjósolat tekintetében többet követeltek tőle, mint a mennyire képes, miért is gyakran csalódtak. Az itt összesen működő okok kellő tekintetbe vételével lehet mégis a beállandó időt nagy valószínűséggel megjósolni.

Jelentékeny változások a légsúlymérő állásában nem egyebek, mint ama nagy változásoknak következményei, melyek a levegő hőmérsékében vagy páratartalmában történnek, s közönségesen az idő járásában is valami változást idéznek elő.

Rendkívül nagy, vagy hirtelen sülyedése a higanynak jele a légkör egyensúlyában beállott valamely jelentékeny zavarnak, s azért a közeledő, vagy más helyeken már is dühöngő vihar előhírnökének tekintetik; ez oknál fogva szokták a tengerészek oly figyelemmel kísérni a légsúlymérőt, hogy a netalán közeledő szélvész ellen szükséges intézkedéseket idejekorán megtegyék. De a légsúlymérő higanyának jelentékeny sülyedése a légköri párák nagyobb mérvű leverődésénél is beállhat, s épen azért a higanyoszlop szokatlan alábbszállása jogosan tekintetik a nedves idő előhírnökének; itt azonban az is tekintetbe veendő, hogy a leverődött párák esőcseppekké nem mindig sűrődnek meg.

A hideg éjszakkéleti szél beálltával felszáll a légsúlymérő higanya, s mégis gyakran történik, hogy a beállott hideg a levegőben létező párákat esős fölhökké sűriti.

De a légsúlymérő akkor is fölebb vagy alább szállhat valamely helyen, midőn szomszédságában a hőmérsék növekedik vagy fogy, s ennek következtében a légtömegek oda ömlenek vagy onnét elfolynak.

Buch Lipót tapasztalatai szerint akkor áll be az esős idő, midőn a légsúlymérő higanya azon pont alá esik, mely az uralgó szélnek megfelelő középállását jelöli. A szélfordulat törvénye szerint Európában a keleti szelekre közönségesen a déliek következnek, melyek gyakran ugyan, de még sem mindig, esős időt hoznak; a déli szél a felső tájakba szakad, honnét csak lassan száll lejjebb, mi alatt a hideg keleti szelet lassankint kiszorítja; s azért, mig ezen utolsó a mélyebb

légrétegekben uralg, a légsúlymérő higánya alább száll, mi szabályszerűleg eső alatt is fog történni, minthogy a déli szél délnyugativá lesz, melynek még mélyebb légsúlymérői állás felel meg.

A szélrózsa nyugati táján az ellenkezőt lehet tapasztalni; midőn a nyugati szél éjszak felé fordul, a súlymérő felszáll, hanem a beálló hideg gyakori záporokat okoz; a higanyoszlop eső alatt is folytonosan fölebb száll, mert a szél fordulata többnyire inkább kelet felé tart, s a légsúlymérő annál magasabbra száll, minél inkább éjszakkelet felé fordul a szél iránya.

A meleg szelek nem mindenütt szoktak egyszersmind esőt hozni, mint nálunk Európában, s így a higanyoszlop alábbszállása sem mindig előhírnöke az esőnek; így p. Amerikában La Plata folyam torkolatánál a hideg délkeleti szelek azok, melyek esős időt hoznak, s fuvásuk alkalmával a légsúlymérő állása magas, míg a meleg éjszaknyugati szelek a levegőt szárítják, nyomását, s így a légsúlymérő állását is csökkentik, a borut pedig szétoszlatják. Az itt mondottakból kitetszik, mennyire szükséges az uralgó szelet mindig megfigyelni, valahányszor a légsúlymérő állása szerint az időt némi valószínűséggel meg akarjuk jósolni.

Polák.

II.

Értesítés a tanintézetéről.

A tanulók összeírása 1871-ki tanév szeptember hó 28., 29. és 30-án ment végbe. Az 1871/72-ki tanév október hó 1-én ünnepélyes „Veni Sancte”-vel nyitattott meg. Október 2. és 3-án tartattak a pót- és javítási vizsgálatok; 4-én, mint ő cs. és apost. kir. Főlségének magas neve ünnepén jelen volt a tanári testület s a tanuló ifjuság az anyatemplomban tartott diszes istentiszteleten. Október 6-án a rendes előadások vették kezdetüket azon tanterv szerint, melyet a nagyméltóságú vallás- és közoktatási magy. kir. miniszterium — tekintetbe véve az országos középtanodai tanáregylet erre vonatkozó javaslatát — ez év elején megállapított.

Az iskolai törvények kétszer, u. m. október és marcius hó elején kellő magyarázat mellett olvastattak föl.

Deczember hó 31-én hirdettettek ki az 1871/72 tanévre kitzüött pályakérdések és jutalmak; a beadandó pályamunkák határnapjául május 20-ka tüzetett ki.

Az írásbeli érettségi vizsgálatok julius hó 1., 2., 3. és 5-én, a szóbeliek pedig julius hó 15. és 16-án főt. dr. Lutter Nándor, kegyes tanítórendi kormánysegéd, helyettes főigazgató s közoktatási tanácsnok úr elnöklete alatt tartattak meg. 28 nyilvános tanuló közül kitüntetéssel érettnak nyilvánított 9, érettnak 16, visszavetettett három hóra 2, vizszalépett 1.

Az évi nyilvános vizsgálatok julius hó 8-án vevén kez-

detüket, ugyanazon hó 28-áig folytattattak. Magántanulók vizsgálatai julius hó 29-én lőnek megtartva.

Julius hó 4-én tartatott meg számos és diszes közönség részvéte mellett a nyilvános vizsgálat a szavalás, zene- és műénekből, melynek vége felé olvastattott a pályázatok eredményéről szóló jegyzőkönyv, ugyanakkor bontattak föl a pályadíjakat nyert tanulók jeligés levelei is.

Julius hó 31-én ünnepélyes „Te Deum” után a pályadíjak, jutalmak s az érdemsorozat kiosztásával fejeztetett be az 1871/72 tanév.

Ugyanezen alkalommal a tek. Kisfaludy-Társaság megbízásából adattak át a tanártestület által ajánlott tanulóknak a Ráth Mór úr által Toldy-jutalmul adományozott művek, s pedig

Agárdy Jenő 8. oszt. tanulónak Toldy Ferencz összegyűjtött munkái. Tiz kötet.

Gyenes László 7. oszt. tanulónak Horváth Mihálytól: Magyarország függetlenségi harcának története. A szerző által átnézett új teljes kiadás három kötetben.

Kovács Pál 6. oszt. tanulónak Vörösmarty minden munkái. Gyulai Pál felügyelete alatt nyomtatott új kiadás hat kötetben.

Révay György 5. oszt. tanulónak Tompa Mihály összegyűjtött költeményei életrajzzal és jegyzetekkel. Kiadják Arany János, Gyulai Pál, Léway József, Szász Károly. Diszkiadás hat kötetben a költő arczképével.

III.

Vallási ügy.

A délelőtti rendes előadásokat 7 $\frac{1}{2}$ óraker sz. mise előzte meg; vasárnapokon a fél óráig tartott hitoktatást délelőtt 8 $\frac{1}{2}$ óraker sz. mise, délután 3 óraker vecsernye követte. A nyilvános istentiszteletet különösen emelték a jól szabályozott és kellő áhitattal zengedezett négyes hangú egyházi énekek.

A római kath. növendékek az év folytán ötször végeztek a sz. gyónást és ugyanannyszor részesültek az oltári szentségben. A husvétii szent gyónást és áldozást három napi

szent gyakorlatok előzték meg. A sz. menetekben is mindenkor áhitattal vettek részt.

A r. kath. ifjuság hittani oktatását illetőleg a felügyeleti jogot méltóságos Peitler Antal váczii püspök úr gyakorolja közvetve, az erre kinevezett hittani biztos főt. Bogyó Pál kerületi esperes és kecskeméti plébános által, ki a vizsgálatokon is jelen volt. — A gör. keleti, ágost és héber vallású növendékek a hittanban saját hittanáraik által oktattattak.

IV.

Segély- és ösztöndíjak.

Örökemlékü gr. Koháry István s más nemeskeblü ifjuságbarátok bőkezűsége által örökített alapítványok kamatjaiból 25 szegényebb sorsú szorgalmas és jó viseletü tanuló kapott segélyt.

A tanév elején ugyanezen alapítványok kamatjaiból 53 forint értékü tankönyvek osztattak ki a szegényebb tanulók közt.

Bold. eml. Hoffmann János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndíjának részese jelenleg Bakó István 6. oszt. tanuló.

Ő méltóságának Peitler Antal váci püspök úrnak ösztöndíjasa (50 forinttal) jelenleg Hatvani András 4. oszt. tanuló.

Fektor József prépost, volt kecskeméti lelkész által alapított ösztöndíjban (24 frt. o. é.) részesül Sáfrán József 3. oszt. tanuló.

A Jettimi alapítvány tek. igazgatósága 50 forintból álló nevelési járulékbán részesíti Fodor Mihály 5. oszt. tanuló.

Bold. eml. Major János alapítványának (40 frt. o. é.) kamatja (2 frt.) Kocsis Ferencz 4. oszt. tanulóknak adatott át.

Ipacs Szabó Imre és H. Kovács Anna által ez évben alapított ösztöndíj (10 frt.) Kovács Pál 6. oszt. tanulóknak adományoztatott.

A helybeli takarékpénztári tek. Egyesület által utalványoztatott 22 frt. 42 kr. o. é. a nemeskeblü adományozók rendelete szerint egyenlő arányban Juhász István 6. és Járvas József 2. oszt. szegény sorsu legjelesebb tanulók közt osztott ki.

Főt. Bogyó Pál esperes és plébános úr Kocsis Józsefet példás erkölcsi viseletü s a hittanban kitünő előmenetelt tanúsított 5. oszt. tanuló egy darab arannyal, és Hatvani András 4. oszt. tanuló kitünő mértani rajzáért szintén egy darab arannyal megajándékozni sziveskedett.

Mgs. Horváth Döméné úrhölgy által felajánlott egy darab arany Révay György 5. oszt. tanulóknak jó szavalatáért, s egy névtelen jótévő 5. oszt. ért. forintja Kolosy Sándor 7. oszt. tanulóknak szintén jó szavalatáért adatott át.

V.

Tanodai segédzerek és szerelvények.

A gymnasiumi könyvtár számára a „Népiskola“ czimü lapon kívül szereztek: a „Philologiai közlöny“, a „Magyar nyelvőr“, a „Magyar tanügy“ cz. füzetek, továbbá „Giebel Naturgeschichte des Thierreichs.“

Ajándékoztattak a nagyméltóságú vallás és közoktatási magy. kir. miniszterium részéről: Industrie-Statistik der österreichischen Monarchie.“ (I. II. III. Heft.) „Das österreichische Budget.“ (I. II. Band.) „A m. kir. egyetem vegytani intézetének leírása.“

A tek. magy. kir. Akademia részéről: „Évkönyv.“ (XII. 1. XIII. 4. 5.) „Nyelvtud. közl.“ (VIII. 2. 3.) „Stat. és nemzetgazd. közl.“ (VI. 2. VII. 1. 2.) „Monum. Archaeolog.“ (I. 2.) „Monum. okmánytár.“ (XIII. XIV. XV.) „Török magyarkori tört. emlékek.“ (V. VI.) „A magyar nyelv szótára.“ (V. 4. 5.) „Almanach.“ (1870. 1871.) „Értesítő.“ (1870. 1—18. 1871. 1—6.) „Törvénytud. értek.“ (XII.) „Philos. értek.“ (X.) „Társadalmi értek.“ (I.—IV.) „Természettud. értek.“ (XVII—XIX. új: I—VIII.) „Mathemat. értek.“ (VI. VII.) „Nyelvtud. értek.“ (IX—XI. új: I—IV.) „Magy. történ. tár.“ (XIV.) Rupp „Magyar orsz. helyrajz. tört.“ (I. II.) „Archaeolog. közlem.“ (VIII. 1. 2.) „Monum. Irók.“ (XX. XXV.)

A selmeczi akademia t. cz. igazgatóságának részéről: „A selmeczi akademia évszázados fennállásának emlékkönyve.“

A tek. kath. egyházköztség, Ráth Mór, Heckenast Gusztáv, Aigner Lajos, Eggenberger Ferdinand, Lampel Róbert pesti könyvtáros urak részéről több tankönyv.

T. cz. Somogyi Antal úr részéről: „A nyelv huszonnég hangjáról, mint a szótár és nyelvtan megannyi eleméről.“

T. cz. Vadász Ede úr részéről: „Die Geschichte der Römer zur Erklärung ihrer klassischen schriftsteller.“ (III. Th.)

Az ifjúsági könyvtár részére szereztek: „A Karthausi.“ Irta b. Eötvös József. — „Egy magyar Nábob.“ Irta Jókay M. — „Az új földesúr.“ „Erdély aranykora.“ Irta Jókay M. — „Pygmaeon.“ Irta József. „Kis regélő.“ — „50 mese.“ — „100 kis történet.“ Irta Hoffmann Ferencz. E könyvekre adakoztak: Agárdy Jenő, Scheler József, Nadhera Pál, Ferenczy József, Bloch Bernát 8. oszt. — Bodócs Gáspár, Stügel József, Hardtmann Márta, Gyenes László, Mészáros József, Bánó Imre, Ludvig Sándor 7. oszt. — Bajáki Elek, Klopp Károly 6. oszt. — Goldberger Adolf, Klein Mór 5. oszt. — Bánó Imre, Biró János, Bontó Gergely, Fekete Mihály, Gótsch Antal, Kressák Lajos, Kada István, Kocsis Ferencz, Lénárt Mihály, Szekeres Ferencz, Szirmák Béla, Wielnberger Antal, Weisz Gábor 4. oszt. — Hajagos Elek, Illés László, Kovács József, Kubinyi Endre, Machleid Gyula, Magyar Antal, Makay Győző, Makay Zoltán, Pulitzer Ede, Sáfrán József, Szabó János, Sipos Károly, Tóth Gergely, Weisz Sámuel 3. oszt. — Blaskovics Antal, Bódogh Mihály, Czaizer Sándor, Csulyok Béla, Fiala János, Járvas József, Páthy József, Spitzer Imre, Szabó Károly, Szabó Ferencz, Tóth Lajos 2. oszt. tanulók.

Erdélyi Ferencz könyvkötő úr ajándékozott az ifjúsági könyvtárnak „Zöld vadász“ regényt, 3 kötetben. Irta „Eszter“ szerzője. Tek. Horváth Béla törvényszéki jegyző úr pedig ugyanezen könyvtárnak egy szorszámlási táblát ajándékozott.

b) A természettani szertár részére szereztek: Készlet emeltyű-tapadó lapok és sulyokkal. — Reál sajtója üvegheggyel. — A vizerőszeti kos. — Bohnenberger villammutatója. — Ampére állványa. — Neef kalapácsa.

A vegytani szertár számára: Dániel-féle csap. — Mitscherlich légkémelője. — 8 Woulfféle palaczk. — 8 lombik. — 2 vastégely. — 8 biztosító töltés. — Tek. Machleid Alajos

gyógyszerész úr pedig a vegytani kísérletekhez szükséges többféle kémszert és anyagot ajándékozott.

c) Az érem- és pénzgyűjteményt gyarapította: Jurenák Antal, k. r. p. n. 8. oszt. tanuló 19 db. rézpénzzel

d) A rajziskola számára a tek. kath. egyházközség által szereztek: egy távlatgép két állvánnyal, sodronyminták és tömör mértani testek.

e) A terményrajzi gyűjteménynek ajándékoztak: tek. Szénert János kis-szebeni gyógyszerész úr négyszáz szárított növényt, — tek. Machleid Alajos kecskeméti gyógyszerész úr pedig egy kitömött sast s egy bibor gémet.

VI.

Az 1871-ik évben kitűzött pályakérdések.

I. Kecskemét város tek. községtanácsa által alapított Széchenyi-dijra a következő magyar történelmi kérdés tüzett ki:

„A csehek vagyis a huszsziták rabló hadjáratai hazánkban.“

E pályamű kellékei: 1) hogy a mű 5—8 ivnél többre ne terjedjen. 2) Helyesírási hibáktól ment és szabatos irányú legyen. 3) könnyen olvasható betűkkel tisztán ki legyen állítva.

Jutalma a pályakérdést legszabatosabban megfejtő műnek a Széchenyi-dij, vagyis 30 frt. o. é. A tökély tekintetében második helyre érdemes műé pedig 10 o. é. forint.

E pályadíj elnyerhetéseért az alapítók akaratanál fogva csak kecskeméti születésű ifjak versenyezhettek.

Az ide tartozó, valamint az alábbi kérdésekre felelő pályamunkák is idegen kéz által leírva a szerző nevét magában rejtő jelíges levél kíséretében 1871-iki május hó 21-kéig adattak át a főgymnasium igazgatóságának.

A kijelelt határidőre két e nemű dolgozat érkezett, melyeknek mindkettejét a bíráló választmány egyformán gyöngének tapasztalván, úgy intézkedett, hogy a 30 o. é. forintnyi Széchenyi-diját két részre osztván, nem annyira jutalom, mint inkább a további kitartásra ösztönzésül a két pályázót: Bagi László s Fodor István 8. oszt. tanulókat 15 o. é. forintban részesíteni határozta.

A pályakérdés kihirdetésénél említett második díjat, vagyis 10 forintot o. é. jónak látta a választmány más fajú pályakérdést helyesen megfejtő műnek jutalmazására fönn tartani.

II. A helybeli kaszinó által följánlott díjra egy beszély kidolgozása tüzett, melynek tárgya a magyar nép életéből legyen merítve, irányánál fogva pedig erkölcsi tanulságra vezessen.

Kellékei e műnek ugyanazok, melyek az előbbié, kivéve, hogy erre minden tanuló pályázhatott.

Jutalma az ide tartozó legjobb műnek a kaszinói-dij, vagyis 20 frt. o. é., a másodiké pedig 5 forint o. é.

A határidőre e kérdést tárgyaló 9 darab mű érkezett be, melyek a választmány által átolvastatván, oly helyeseknek találtattak, hogy azokat a kitűzött díjon túlterjeszkedve érdemeseknek látta a választmány a jutalmazásra, sőt az érdemszerinti következésben a két elsőt még a díjon fölül a jegyzőkönyvileg való megdicsértetésre is. Az ide tartozó általában jól sikerült pályaművek közül az elsőnek annak ítélte, melynek jelíge volt:

„Boldogtalan boldog, kinek irigyei vannak,
Szerencsétlen, kire kaján szemet vetnek.“

E pályamű szerzője Baligó János k. r. p. n. 8. oszt. tanuló érdemesnek találtatott a választmány dicsérő elismerésével koszorúzott 20 o. é. forintnyi kaszanói-dijra.

A második helyre azon pályamű érdemesített, mely diszes kiállítása mellett e jelíget hordozta:

„Szeresd a hazát.“

E dolgozat szerzője Gótsch József k. r. p. n. 7. oszt. tanuló a választmány dicséretével s azon két darab arannyal jutalmaztatott meg, melyeket e célra főtiszt. Horváth Cyrill kegyes tanítórendi kormánysegéd s egyetemi tanár úr és mélt. Horváth Döme miniszteri tanácsos és országgyűlési képviselő úr följánlott.

Harmadik helyre érdemesített azon beszély, mely jelígeül vette föl:

„Vágyak, hajlamok szülik a szenvedélyt, egy erkölcsi botlás százakat vonhat maga után, ovakodni kell az első botlástól.“

E pályamű szerzője Vécsey Benedek k. r. p. n. 8. oszt. tanuló tek. Vasváry János uradalmi kormányzó úr által adott 1 darab arannyal jutalmaztatott.

A beszélyek érdemsorozatában negyedik helyet foglalta el, melynek jelígeje:

„Csak engem ugat a kutya messziről,
Én vagyok a falu rosza egyedül,
Rólam beszél egész falu s nevemen,
Igy gázolnak az én becsületemen.“

E pályamű szerzője Lád Károly k. r. p. n. 8. oszt. tanuló méltónak találtatván a jutalmazásra, a tek. Kovács

József főgondnok úr által átszolgáltatott 5 o. é. forinttal díjaztatott.

Végre ötödik s egyszersmind utolsó díjjal összekötött helyre érdemesített azon beszély, melynek jelígeje:

„Két jó van, mi fölött sorsnak nincs semmi hatalma:

Szorgalom és az erény, földön az, égben ez áld.“

E pályamű szerzője Závodszy Mihály k. r. p. n. 8. oszt. tanuló, a tek. Farkas Gergely ügyvéd úr által átszolgáltatott 5 o. é. forinttal díjaztatott.

Az ide tartozó többi négy pályamű fölött is a bíráló választmány dicsérőleg nyilatkozott. Szerzőik: Bagi László 8, Agárdi János 7, Szkladányi József k. r. p. n. 8. oszt. tanuló, ez két ilyenmű dolgozatot adott be.

III. A nt. Zsiga Alajos tanár úr által megajánlott 25. o. é. forintnyi díjra a következő erkölcs-bölcselmi pályakérdés tüzet ki:

„Mutattassék ki a történelemből, hogy a népek vallása mily tényező az emberiség művelődése ügyében.“

Kellékei, mint az előbbié.

Az e nemű leghelyesebb műnek jutalma a Zsigadij, azaz 25 frt. o. é., a másodiknak pedig 10 frt. o. é.

E pályadíj elnyeréséért való versenyzés is hasonlóképen minden tanulónak szabad vala.

A kitűzött határidőre e pályakérdést tárgyaló 7 pályamunka érkezett be, a mit illetőleg a bíráló választmány a szerzők száma, nem különben dolgozataik terjedelme és olvasottságra mutató mivolta felől egyiránt dicsérőleg nyilatkozván, a következő érdemsorozat- s egyszersmind jutalmazásra méltatott:

Egyhangulag legelsőnek tartatott azon ide tartozó dolgozat, melynek a jelígeje:

„Isten, kit a bölcs lángesze föl nem ér,

Csak titkon érző lelke ohajtva sejt,

Léted világít mint az égő

Nap, de szemünk bele nem tekinthet.“

E rendszeresen és szép olvasottsággal összeállított jeles dolgozatnak szerzőjét, Lád Károly k. r. p. n. 8. oszt. tanulót érdemesnek találta a választmány a 25. o. é. forintnyi Zsigadijra. Második helyre érdemesített azon dolgozat, melynek jelígeje:

„Vallás nélkül az emberiség örök rejtmény.“

Szerzője: Laczkányi Imre k. r. p. n. 8. oszt. tanuló. E pályamű megjutalmazására azon 10 o. é. forint fordított, melyeket a helybeli izraelita hitközségben „Óháve továh“ nevezet alatt levő t. cz. egylet a pályamunkák jutalmazására följánlott.

A pályázatok kihirdetésénél ugyancsak két pályaműnek volt jutalom ígérve az erkölcs-bölcselmi művek közül, mindazonáltal az idetartozó műveknek talpraesett szerkezete még három pályaműnek díjazására indította a bizottmányt.

Ennél fogva harmadik helyre azon dolgozat találtatván érdemesnek, melynek jelígeje volt:

„Legyen nemzeti érzületünk vallásossággal ékesítve.“

elhatároztatott azon egy darab aranynyal megjutalmaztatni, melyet tek. Bagi László főbíró úr a választmány rendelkezésére átadott.

Szerzője volt: Szkladányi József k. r. p. n. 8. oszt. tanuló. Negyedik helyen állónak íteltetett a következő jelíges munkát:

„Illa peperit urbes, illa dissipatos homines in societatem vitae convocavit; illa inventrix legum, illa morum et disciplinae magistra.“

E terjedelmes dolgozat szerzője Gótsch József k. r. p. n. 7. oszt. tanuló azon 5 o. é. forinttal jutalmaztatott, melyeket tek. Dr. Kocsis József úr pályadíj gyanánt átadott.

Végre a tek. Dömötör Sándor ügyvéd úr által átszolgáltatott 5 forintnyi pályadíj azon erkölcs-bölcselmi munkának íteltetett oda, melynek jelígeje:

„Nem létesült állodalom, melynek alapját a vallás nem képezte volna.“

Szerzője: Lovcsányi Alajos k. r. p. n. 8. oszt. tanuló.

A két hátralevő műnek szerzői is: Bagi László és Weisz Simon 8. oszt. tanulók a bíráló választmány teljes dicséretében részesültek.

IV. Költői beszély alakjában való kidolgozásra „Bodó Ferencz“ jelöltetett ki.

Kellékei az e fajú dolgozatnak, mint az előbbieké. Jutalma a legszabatosabb műnek egy darab 20 frankos arany, a másodiknak pedig 5 frt. o. é.

Ezen pályadíj elnyerésére is minden tanuló vállalkozhatott.

Május hó 21-kéig szám szerint 7 költői pályamű érkezett be, melyek a bíráló választmány által átolvastatván, a következő méltatásban részesültek:

Első helyen állónak találtatván azon költemény, melynek jelígeje:

„Mindig szent marad a becsület.“

elhatároztatott, hogy azon 20 frankos darab aranynyal jutalmaztassék“ melyet e célra t. cz. Tóth László nyomdász úr átszolgáltatott.

Szerzője a jutalmazott műnek Baligó János k. r. p. n. 8. oszt. tanuló.

Tökély tekintetében ehhez legközelebb állott ezen jelíges ballada:

„Nagy művész a fogság szenvedése.“

miért is szerzője Bagi László 8. oszt. tanuló érdemesnek tartatott a főt. Bogyó Pál helybeli plébános és kerületi esperest úr által átszolgáltatott 1 darab magyar aranynyal való díjazásra.

A többi öt költői darab közül még azt, melynek jelígeje:

„Egy óhajtást rejt, mond szive, szája.“

a választmány dicséretben részesítvén, a többi meg mint gyöngé munkálatokat jutalom és dicséret nélkül hagyta.

Szerzője a dicséretben részesült költeménynek volt Bugyi Pál 8. oszt. tanuló.

A bíráló választmányának főnebb elősorolt intézkedése után egy névtelen jótévő még 1 darab aranyat küldvén be azon kijelentéssel, hogy még az ideai pályakérdések díjazása alkalmával vétessék igénybe, az igazgatóság a dicséretet ugyan, de még jutalmat nem kapott művek közül ennek elnyerésére legérdemesebbnek találta azon erkölcs — bölcselmi pályaművet, melynek jelígeje:

„La terre n est rien auprès du Ciel. . .“

Szerzője volt Weisz Simon 8. oszt. tanuló.

Ugyancsak a bíráló választmány intézkedése után t. cz. Tasy László földbirtokos úr még 1 darab aranyat szolgáltatván át az igazgatóságnak azon óhaj kíséretében, hogy hasonlóképen még az idén vétessék igénybe, elhatároztatott, hogy avval azon beszélynek szerzője jutalmaztassék, melynek jelígeje:

„Boldogtalan voltam
Teljes életemben.“

E jutalmat Szkladányi József k. r. p. n. 8. oszt. tanuló nyerte.

Mindezen adományokért hála a tanügy és a tanuló iljuság nemeskeblü barátainak!

VII.

A tananyag beosztása az 1871/2-ki tanévben.

Hittan.

I. 2 óra. A hit, parancsok, ker. igazság, szentségek, szentelvények és ima. — Kézikönyv; „Közép katekizmus kath. tanulók számára.“ Eger, 1861.

II. 2 óra. A ker. kath. anyaszentegyház szertartásainak értelmezése. — K. k. „A ker. kath. anyaszentegyház szokásai és szertartásai.“ Kiadja a sz. István társulat. Pest 1866.

III. 2 óra. Az ó szövetség története, megfelelő földrajzzal és erkölcsi tanulságokkal. — K. k. „Biblia történetek.“ Roder után. Pest, 1864.

IV. 2 óra. Az új szövetség története. — K. k. mint a III. osztályban.

V. 1 óra. A religio és az isteni kinyilatkoztatás szükségese; a ker. kinyilatkoztatás, az új szövetség forrásai, Krisztus egyháza. — K. k. „A kath. segély tankönyve.“ Irta Wappler Antal. Pest. 1870.

VI. 1 óra. A ker. kath. ágazatos hittan. — K. k. mint az V. osztályban. 2. köt.

VII. 1 óra. A ker. kath. erkölcsan. — K. k. „A ker. kath. religio tankönyve.“ Irta Martin Konrád. II. köt. Pest 1866.

VIII. 1 óra. Jézus Krisztus egyházának története. — K. k. mint a VII. osztályban. I. köt.

Magyar nyelv.

I. 3 óra. — A nyelvnek mondattanra fektetett alaktana, még pedig: az egyszerű, bővített, összevont és összetett mondatokban, azok lényegének s egymásközi különbségének megismertetésével. Értelmes olvasás, helyesírás, az olvasottak előadása és szavalása, s ezzel összhangzólag a tananyaghoz alkalmazott folytonos gyakorlatok. — K. k. Szvorényi J. „Kisebb magyar nyelvtana.“ I. r. Pest, 1868. és „Olvasmányok“ ugyanattól. Pest, 1855. 1. köt.

II. 3 óra. — A mondattan tüzetes tárgyalása, különösen a szókötés. A többi mint az I. osztályban. Hetenkint egy iskolai írásbeli feladvány, kijavítás után otthoni letisztázással — K. k. mint az I. oszt. — „Olvasmányok“ 2. köt.

III. 3 óra. — Szóképzés. Mondatkötés. Az irány főbb szabályainak ismertetése. A mindennapi életben előforduló legszükségesebb ügyiratok, egyszerű elbeszélések és leírások készítése. Értelmes olvasás, előadás, szavalás és helyesírás. — Írásbeli gyakorlatok mint a II. oszt. — K. k. Szvorényi J.

„Kisebb magyar nyelvtan“ II. R. Pest, 1868. és olvasmányok 3. köt.

IV. 3 óra. Az iránytan és ügyiratok folytatása és kiegészítése. Szó- és versmértan főtekintettel a megfelelő olvasmányok taglalgatására. — Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat otthoni letisztázással. — K. k. Laky D. „Írály és költészettana“ Pest, 1866. és Szvorényi olvasmányok. 5. köt.

V. 3 óra. — Az elbeszélő és leíró prózai és költői műfajok elméleti és gyakorlati ismertetése. Megfelelő írásbeli gyakorlatok minden két hétben egyszer. — K. k. Laky D. „Írály- és költészettan.“ Pest, 1864. — Szvorényi szemelvényei. Pest, 1868.

VI. 3 óra. — A lantos és tanköltészet műfajainak elméleti és gyakorlati ismertetése. Írásbeli gyakorlatok mint az V. osztályban. — K. k. Laky D. „Írály- és költészettan. — Szvorényi szemelvényei. Pest, 1868.

VII. 3 óra. — A szónoklat és dráma elméleti és gyakorlati ismertetése. — Havonkint egy írásbeli gyakorlat. — Kézi k. Toldy F. „Irodalomtörténeti olvasókönyv.“ Pest, 1860.

VIII. 3 óra. — A magyar nyelv és irodalom történetének vázolata, kapcsolatban a művelődés történetével s tekintettel Magyarország oknyomozó történetének előadására. — Írásbeli dolgozatok mint a VII. osztályban. — K. k. Toldy F. „A magyar nemz. irodalomtörténet tankönyve.“ Pest, 1868. és olvasókönyv mint a 7. osztályban.

Latin nyelv.

I. o. 6 óra. — Az alaktanból a nevek, igék, névmások szabályos alakjai, azok begyakorlása megfelelő példák alapján; sark- és sorszámok, előjárók, kötszók. A szükséges szavak emlézése. — Hetenkint egy iskolai gyakorlat otthoni letisztázással. — K. k. Bartl Antal „Elemi latin nyelvtan“ I. r. Pest, 1870.

II. o. 6 óra. A szabályos alaktan ismételése mellett az alaktannak teljes befejezése; megfelelő latin és magyar példák fordítása. A szükséges szavak s néhány mese emlézése. — Minden héten egy iskolai írásbeli gyakorlat. — K. k. Bartl J. „Elemi latin nyelvtan.“ II. r. Pest, 1869.

III. o. 5 óra. Mondattanból esettan, hozzáértve a megfelelő latin és magyar mondatok fordítását. Latin olvasásból prózai szemelvények, s pedig Cornelius Nepos-ból: Miltiades és Pausanias.

Továbbá a szükséges szavak és elemezett olvasmányi darabok emlézése. Hetenkint egy iskolai gyakorlat. — K. k. Bartl Antal „Latin mondattan.“ Pest, 1868. és „Cornelius Nepos.“ Ignatius Veress Pestini, 1865.

IV. o. 6 óra. — Mondattanból: idő- és módtan, a megfelelő latin és magyar mondatok fordításával. — Olvasmányok: a prosodia és metrika előrebocsátásával. Jul. Caesar de bello Gallico Lib. I. 24. fej. és költői szemelvények főképen Phaedrus-ból nyolcz mese. Minden héten egy iskolai gyakorlat. — K. k. Bartl A. „Latin mondattan“ és Phaedrus „Tirocinium poeticum“ Siebelis János nyomán szerkesztette Szamosi János, Buda, 1872. B. Dinter. „C. J. Caesaris Commentari de B. G. Lipsiae.“ 1869.

V. o. 6 óra. — Nyelvtani ismétlések s irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak Cicero, Cato- és Laelius, s Ovidius-ból: Metamorphosis I. könyvéből: Quatuor mundi actates, Deucalion et Pyrrha.

Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Cic. „Cato és Laelius.“ Lipsiae 1870. Reinholdus Klotz és Grysar „P. Ovidii Nasonis carmina selecta.“ Vindobonae 1857.

VI. o. 5 óra. — Nyelvtani ismétlések s irálytani szóbeli gyakorlatok mellett olvastattak: Livius: I. és II. k. 15. fej. Sallustius: Incurta 30. fej. Vergilius: I. ének, 295 vers. Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Livius, Weisenborn Lipsiae 1868. Em. Hoffmann, „P. Virgili, M. op. epitome“ -Vindobonae 1860. G. Linker, Sallusti Cr., Vindobonae 1857.

VII. o. 5 óra. — Cicero. Or. pro Sex. Roscio Amer. folytatólag 20—40 fej. Vergilius. II. ének, 355. v. Minden héten egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. R. Klotz. „M. Tulli Ciceronis orationes selectae.“ — Lipsiae 1860. E. Hoffmann, P. Vergili, M. op. Epitome. Vindobonae 1860.

VIII. o. 5 óra. — Tacitus: Agricola. Quintilianus X. könyve. 1 és 3 fej. Horatius: I. od. 2, 3, 4, 12, 14, 24. — II. 11, 14. — III. 29, 30. — IV. 5, 7, 12. — Epod. 1, 2. Hetenkint egy írásbeli iskolai gyakorlat otthoni letisztással. — K. k. Tacit. Halm Lipsiae 1858.

T. Schmidt „Qu. Horatii Flacci opera omnia“ Lipsiae 1861. Quintilianus Instit orator. Car. Halm Lipsiae 1869.

Görög nyelv.

V. o. 5 óra. — Az alaktan a μ végzetű igékkel a rendhagyó igékig. Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Szepesi J. „Elemi hellén nyelvtan.“ Buda 1860.

VI. o. 5 óra. — Végeztetett ez évben a mi az 5-ikben. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az 5-ikben

VII. o. 4 óra. — Kézikönyv és a végzett rész, a mi az 5-ikben. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat.

VIII. o. 4 óra. — A rendhagyó és μ végzetű igék. — Fordítások Xenophon- és Homerosból. Xenophonból az öre-

gebb Cyrus beszéde fiaihoz. — Homerosból az Ilias I. éneke. — Minden két hétben egy írásbeli iskolai dolgozat. — Kézikönyvek: „Szepesi Hellén nyelvtan“ — Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon. Wien, 1860. — Hohegger Homeri Iliadis Epitome, Vindobonae, 1857.

Német nyelv.

I. o. 2 óra. — Olvasás és írás. A névelő, főnév, melléknév, és névmás ejtegetése és használata; a számnevek alkalmazása. Az igetanból a rövid mondatok képzésére szükséges jelenidő és a segédigék jelen ideje és félmultja. — Minden hónapban egy írásbeli iskolai gyakorlat. — K. k. Toepler Szemák által javított német grammatikája. Pest, 1870.

II. o. 2 óra. — Azidén mint az I. osztályban. — Minden hónapban 2. írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az I. osztályban.

III. o. 2 óra. — Olvasás és írás. Folytonos fordítgatás mondattani alapon; gyakorlati módszer szerint, a fő-, mellék-, számnév, névmás, s a gyenge hajlításu s némely legszükségesebb erős hajtogatásu igék megismertetése. Szavak emlézése. — Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az I. osztályban.

IV. o. 2 óra. — A fordítás-gyakorlatok folytatása valamennyi beszédrész felkarolásával, ide értve a szóképzés, szóvonat főszabályait, s a helyesírási szabályokat. Szavak és jelesebb mondások emlézése. Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint az I. osztályban.

V. o. 2 óra. — Magyar mondattani ismeretekre alapított mondatalkotás, nyelvtani és mondattani elemzés, rövid, főleg prózai műdarabok betanulása és szavalása, egyszerű ügyiratok, levelek és elbeszélések fogalmazása. Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Toepler T. E. „Német grammatika“ Pest, 1870. J. Mozart. „Deutsches Lesebuch“ I. B. Wien 1868.

VI. o. 2 óra. — Az előbbieket folytatása, különösen a levelezés, és ügyiratok fogalmazásának gyakorlása. Elbeszélő és leíró prózai és költői művek olvasása és fejtegetése. — Két hetenkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. Toepler T. E. „Német grammatika.“ Pest, 1870. J. Mozart „Deutsches Lesebuch“ II. B. Wien, 1868.

VII. o. 2 óra. — Lantos és tanköltészeti művek olvasása és fejtegetése. — Havonkint egy írásbeli iskolai dolgozat. — K. k. mint a VI. osztályban.

VIII. o. 2 óra. — Szónoklati és lantos költemények olvasása és fejtegetése. — Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. — K. k. Mozart J. „Deutsches Lesebuch“ III. B. Wien, 1868.

Földrajz.

I. o. 2 óra. — A mértani és természettani földrajz főpontjai, s az általános földrajzi fogalmak magyarázata. A tengereknek, s az öt földrésznek általános és összehasonlító

leirása. Végre az általános népisme rövid és jellemző vonásokban. Ezután Magyarország földrajza. — K. k. „A magyar állam földirata.“ Irta Visontay J., átdolgozta Ribáry F. Pest, 1870.

II. o. 2 óra. — Ausztria bővebb leirása, ezután Európa egyéb országainak földrajza. — K. k. Visontay J. „Egyetemes földirat“ I. r. Pest, 1870.

III. o. 2 óra. — Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. — K. k. Visontay J. „Egyetemes földirat“ II. r. Pest, 1867.

Történelem.

III. o. 2 óra. — A magyarokat megelőzőt legfőbb események előadása után a magyarok története a vegyes házakból származott királyokig. — K. k. Vaszary K. „Történelem a III. osztály számára.“ Győr, 1869.

IV. o. 2 óra. — Magyarország történetéből, a vegyes házak s a Habsburgház. A világtörténetből minden magyar történeti korszak végén kiemeltettek röviden a legnagyobb fontosságú események, jelesen: a nevezetesebb változások, melyeken az emberiség közös hazája, a föld fölülete keresztül ment, u. m. a történetben fontosabb szerepet játszott nemzetek, országok, néha kormányformáknak, sőt egyes nagyobb dynastiáknak is keletkezése, vagy bukása, rövid, de élesen körülírt vázlatával azon viszonyoknak, melyek azt előidézték; továbbá nagyobb földrészek fölfedezése, s a legfontosabb találmányok keletkezési ideje és hazája, és pedig mindezek különös tekintettel az évszámokra. — K. k. Vaszary K. „Történelem a IV. oszt. számára.“ — Győr, 1870.

V. o. 3 óra. — Ó-kor, különös tekintettel a görögök és rómaiak politikai, vallási és műveltségi történelmére, megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ I. R. Pest, 1864.

VI. o. 3 óra. — Középkor megfelelő földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ II. R.

VII. o. 3 óra. — Új-kor hozzá való földrajzzal. — K. k. Somhegyi F. „Egyetemes világtörténet.“ III. R.

VIII. o. 4 óra. — Magyarország oknyomozó története. — K. k. Horváth M. „Magyarok története.“ Pest, 1868.

Mennyiségtan.

I. o. 4 óra. — Számítás: A tizes számrendszer. Az alsóbb fokú négy művelet nevezetlen és megnevezett egész számokkal, különös tekintettel a nagyobb számokkal való műveletek begyakorlására. A közéletben leggyakrabban előforduló mértékek és pénznemek megismertetése, és begyakorlása. A számok oszthatósága. A közönséges törtekkel való négy alsó művelet kiváló tekintettel a fejszámolásra. A kettős tétel — K. k. Dr. Lutter Nándor „A mennyiségtan elemei.“ I. r. Pest, 1870.

Mértan: Pont, vonalak, szögek, egyenközü vonalak, a háromszögek és egyenközüszakaszok szerkesztése s főbb tulajdonságaik megismertetése. — K. k. Mocnik — Szabóky „A mértani nézlettan.“ I. r. Pest, 1870.

II. o. 4 óra. — Számítás: A törtszámok tanának ismét-

lése. Tizedes törtek. Olasz gyakorlat. A rövidített szorzás és osztás. Az arányok és aránylatok főbb tulajdonságai. Az egyszerű hármasszabály egész és törtszámokra alkalmazva. Százalék számítás. — K. k. mint az I. oszt. II. r.

Mértan: Síktan. A négyzetek, egyenközüszakaszok, háromszögek és sokszögek területszámítása. Az idomok átalakításának egyszerűbb esetei. A háromszögek alakjának meghatározása. A körre vonatkozó szerkesztések. A kör kerület- és területszámítása. — K. k. mint az I. oszt. I. és II. r.

III. o. 3 óra. — Számítás: Az összetett arányok és aránylatok. Az összetett hármasszabály. Kamatszámítás. Társasszabály. — K. k. Dr. Lutter N. „A mennyiségtan elemei.“ III. r. Pest, 1870.

Mértan: Térítan. Az egyenes vonalak és síklapok kölcsönös fekvése. A szögletek. A szögletes testek megismertetése, fölület- és térfogat-számítások. — K. k. Mocnik. — Szabóky „Mértani nézlettan.“ II. r.

IV. o. 3 óra. — Számítás: A betűszámítás elemei. A négy alsóbbfokú művelet egész számokkal. A számok oszthatóságának rövid elmélete. A négy alsóbbfokú művelet törtszámokkal. Első fokú egyenletek egy ismeretlen mennyiséggel. Az aránylatok tana és ennek kapcsán a hármasszabály, társasszabály megalapítása és ismételt begyakorlása. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan.“ Pest, 1870.

Mértan: Térítan. A gömbölyű testek megismertetése, fölület- és térfogat számításuk. — K. k. mint a III. osztályban.

V. o. 4 óra. — Betűszámítás: A hat alapművelet egész és törtszámokkal. Első fokú egyenletek egy és több ismeretlen mennyiséggel.

Mértan: Síkmértan. A szabályos sokszögek és a kör kerület és terület számításáig. — K. k. Dr. Lutter N. „Mennyiségtan“ I. R. Számítás. II. R. Mértan. Pest, 1866.

VI. o. 4 óra. — Betűszámítás: A másodfokú egyenletek egy ismeretlen mennyiséggel. Logarithmusok. — K. k. mint az 5-ben.

Mértan: A síkmértan ismétlése, kiegészítése és befejezése. Síkháromszög tan számos példával. — K. k. mint a V osztályban.

VII. o. 3 óra. — Betűszámítás: A szám- és mértani haladványok, és ezek kapcsán a kamat-kamat, járadék- és törlesztési számítások. A határozatlan egyenletek, egybevetés tan. Newton 2 tagú tantéte.

Mértan: Térítan és gömbháromszög tan. — K. k. mint a VI. Osztályban.

VIII. o. 4 óra. — Betűszámítás ismétlése mellett mértantól: Gömbháromszög tan, és a sík elemző mértan alapvonalai. — K. k. mint az V. osztályban.

Természetráaj.

I. o. 2 óra. — Állattan. — K. k. Hanák J. A „természetráaj elemei.“ Pest, 1870.

II. o. 2 óra. — Az évfolyam téli szakában: Ásványtan, a nyáriban: Növénytan. — K. k. mint a I. osztályban.

V. o. 3 óra. — Ásvány- és növénytan. — K. k. Mihálka A. „Ásványtan“ ugyanattól „Növénytan“ Pest, 1865.

VI. o. 2 óra. — Állattan. — K. k. Mihálka A. „Állattan“ Pest, 1865.

Természettan.

III. o. 3 óra. — A testek közösleges tulajdonságai, halmaz állapot. A testeknek leglényegesebb belkülönbségei, u. m. az egyszerű testek, savak, aljak és a sók fogalma, a mennyiben arra a villámtannál szükség van. Hőtan. Légköri csapadékok. Delejesség. Villamosság kísérletekkel. — K. k. Dr. Lutter N. „A természettan elemei.“ Pest, 1871.

IV. o. 4 óra. — Az év első felében befejeztetett a természettan, illetőleg tárgyaltattak: a testek egyensúly- és mozgástana, hangtan és láttan kísérletekkel. — K. k. mint a III. osztályban.

VII. o. 4 óra. — A testek általános tulajdonai. A vegytan, erőműtan, a rezgő és hullámzó mozgás törvényei és a hangtan, a mennyiségtan s a kísérletek alapján. — K. k. Subic S. „Természettan“ fordították Kruesz K. és Kühn R. Pest, 1866. — „A vegytan alapvonalai“ Dr. Kruesz K. után átdolgozta Fehér Ipoly. — Pest, 1872.

VIII. o. 5 óra. — A rezgő és hullámzó mozgás törvényei, a hangtan, láttan, hőtan, delejesség, villamosság és légtünettan, a mennyiségtan s a kísérletek alapján. — K. k. mint a VII. osztályban.

Természettani földrajz.

VI. o. 1 óra. — Különleges természettani földrajz. — K. k. Berecz Ant. Pest, 1869.

Vegytan.

IV. o. 4 óra. A tanév második felében adatott elő mint külön tanulmány. Nevezetesen: Egyszerű és összetett testek. Vegytörvények. Vegyszámítan. A természetben, vagy a közéletben előforduló érdekesebb anyagoknak tüzetesebb tárgyalása lehetőleg az egyfajú sorok alapján, kísérletekkel felvilágosítva. Havonkint egy vegyszámítani iskolai dolgozat. — K. k. Dr. Lutter N. „A vegytan elemei.“ Pest, 1871.

VI. o. 2 óra. — A vegyszul, paránsul, tömeccsul, vegyértékesség, a térfogati viszonyok és ezek törvényei kísérletekkel bizonyítva. A különféle vegyképletek és az azokra

vonatkozó nézetek. Az elemek és a nevezetesebb vegyek, tekintettel azok vegybontására. — K. k. „A vegytan alapvonalai.“ — Dr. Kruesz K. után átdolgozta Fehér Ipoly. Pest, 1872.

Bölcsészet.

VII. o. 2 óra. — Tapasztalati lélektan és gondolkodástan. — K. k. „Bölcsészet.“ Irta Purgstaller. Pest, 1862.

VIII. o. 2 óra. — Módszer- és ismerettan. — K. k. mint a VII. osztályban.

Rajz.

I. o. 4 óra. — Mértani rajz szabad kézzel körző és vonalzó nélkül. Az évfolyam I. felében a tanulók a táblára rajzolt egyszerű idomokat (egyenes és görbe vonalak, szögek stb.) utánrajzolták; az év második felében sodrony és faminták után rajzoltak. (egyenes vonal, egyenközű vonalak, derékszög, három — négy — többszög, körlap, henger, gúla, kúp, gömb stb.)

II. o. 4 óra. — Mértani rajz hetenkint 2 órában. Szerkesztés körzővel és vonalzóval párhuzamosan a síkmértan előadásával. — Szabadkézi rajz, hetenkint 2 órában: körrajzok az emberi fej egyes részeitől kezdve.

III. o. 4 óra. — Mértani rajz összhangzatban a mértani alaktan tanításával, hetenkint 2 órában. — Szabadkézi rajz: hetenkint 2 órában. Az emberi fej-rajzoláshoz folytatása. Az árnyékolás kezdete minták után. Ékitmények rajzolása.

IV. o. 4 óra. — Szabadkézi rajz: nagyobb fejminták. Egész emberi alakok. Ékitmények.

Szépírás.

I. és II. osztályban: hetenkint 1—1 órában.

Testgyakorlás.

I.—IV. osztályban: hetenkint 2 órában: Szabadgyakorlatok. Rendgyakorlatok. Eszközökön való gyakorlatok. Eszközökkel való gyakorlatok. A gyakorlatok oly módon beosztva, hogy minden egyes órában a tanulók egész teste igénybe vétetett.

V—VIII. osztályban hetenkint 2 órában. A szabadrend-eszközökön és eszközökkel való gyakorlatok folytattak kiváló tekintettel a katonai gyakorlatokra.

VIII.

A tanév folytán kidolgozott feladványok.

a) Magyar nyelven.

V. osztályban: 1) Levél barátomhoz. 2) Tiszti eskümintá I. Lajos király idejéből, mostani helyesírással visszaadva. 3) A fejszék. (Mese.) 4) Körmondatok. 5) A nagyidai vajda. Garay János költeményének áttétele prózába. 6) A fülemüle és

a pintyőke. (Mese.) 7) Bizonyítvány. 8) Kötelezvény. 9) Folyamodvány. 10) A tavasz. (Verseken.) 11) A szerénység. (Példázat.) 12) Versezet magyar rimekben.

VI. osztályban: 1) Őszi tájkép. (Leírás.) 2) Patak nál. (Áttétel kötött beszédből kötetlenbe.) 3) Versezet, szabadon választott tárggyal. 4) Egy téli nap Kecskeméten. (Szórajz.)

5) Antal bícsi. (Alak és jellemrajz.) 6) Tárkányi Béla. „A szentháromság titka“ című költeménye alaktani fejtegetése. 7) Szabad tárgyú beszélyke. 8) A vas haszna. (Értekezés.) 9) Ki korán kel, aranyat lel. (Szabad kria.) 10) Versezet szabad tárgygyal. 11) Körmondatok. 12) Szabadon választott tárgyú kria.

VII. osztályban: Volt-e és minő vallása az ős magyaroknak? (Értekezés.) 2) A nemzeti érzület és izlés kifejtésére szükséges-e a nemzeti remekírók olvasgatása és mily hatásúak azok? (Értekezés.) 3) Szabadon választott tárgyú versezet. 4) A tenger és pusztá. (Párhuzam.) 5) Jó tett helyébe jót ne várj. (Beszély.) 6) Az írás föltalálásának haszna. (Értekezés.) 7) Szabad tárgyú versezet. 8) Szabad kria e mondat felett: „A szeretet legszebb virág az emberi kebelben.“ 9) Mit köszönhetünk a természettel való gyakori foglalkozásnak? (Értekezés.) 10) Szabad tárgyú versezet. 11) A tavasz. (Szórajz.) 12) Hogy becsültessél becsüld meg magadat. (Kria.)

VIII. osztályban: 1) Hymnus az év elején. 2) A jó tett emléke halhatatlan. (Beszély.) 3) Emlékezés Révay Miklósrá.

4) Humoros beszély szabadon választott tárgygyal. 5) Kazinczy Ferencz „Tisztulás ünnepe“ című költeménye széptani ismertetése. 6) Folyamodvány a nm. vall. közokt. miniszteriumhoz. 7) Tetszés szerinti versezet. 8) Párhuzam Sz. István és Mátyás királyok között. 9) A véres harcok kártékony következményei. (Értekezés.) 10) Májusi regg. (Szórajz.)

b) Német nyelven.

V. osztályban: Fordítás, polgári ügyiratok, levelezés.

VI. osztályban: Fordítás, polgári ügyiratok, levelezés, elbeszélés.

VII. osztályban: Fordítás és a költemények átalakítása.

VIII. osztályban: Fordítás, a költemények átalakítása, továbbá mint szabad dolgozatok: 1) Der Sommer. 2) Ein Spaziergang. 3) Wie die Alten singen, so zwitschern die Jungen. 4) Die Folgen der Verbreitung des Christenthums in Ungarn. 5) Über das Studium der Vaterlandsgeschichte. 6) Der Beruf des Menschen. 7) Der Redner und der Dichter. 8) Der Schmeichler.

IX.

T a n á r i k a r.

1) **Polák Ede**, kegyesrendi áldozár, tiszteletbeli kormánytanácsnok, szépműv. és bölcsészeti tudor, a magy. kir. term. tudományi társulat rendes tagja, igazgató, rendes tanár, tanította a természettant 7. és 8. osztályban hetenkinti 7 órában. — Tanárkodásának évszáma 33.

2) **Kutserik Sándor**, kegyesrendi áldozár, rendes tanár, tanította a latin nyelvet 6., 7. és 8. osztályban hetenkinti 15 órában. — Tanárkodásának évszáma 44.

3) **Zsiga Alajos**, kegyesrendi áldozár, rendes tanár, hitelemző, 3. oszt. főnöke, tanította a hittant 3., a magyar nyelvet 1. és 3., s a latin nyelvet 3. és 4. osztályban hetenkinti 19 órában. — Tanárkodásának évszáma 34.

4) **Végh kal. József**, kegyesrendi áldozár, szépműv. és bölcsészeti tudor, rendes tanár, 5. oszt. főnöke, tanította a latin nyelvet 5., a mennyiségtant 4., 5., s a bölcsészetet 7. és 8. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 32.

5) **Váry Gellérd**, kegyesrendi áldozár, rendes tanár, hitszónok, 8. oszt. főnöke, tanította a hittant 5., 6., 7., 8. és a görög nyelvet 6., 7. s 8. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 10.

6) **Kovács ev. János**, kegyesrendi áldozár, tanár, 7. oszt. főnöke, az ifjúsági könyvtár s a természetrajzi gyűjtemények őre, tanította a magyar nyelvet és irodalmat 5., 6., 7., 8. és a természetrajzot 5., 6. osztályban hetenkinti 17 órában. — Tanárkodásának évszáma 10.

7) **Lengyel Sándor**, kegyesrendi áldozár, rendes tanár, 6. oszt. főnöke s gymnasiumi könyvtár őre, tanította a mennyiségtant 6., 7., 8., a vegytant és természettani föld-

rajzot 6., a földrajzot s történelmet 3. osztályban heti 18 órán át. — Tanárkodásának évszáma 5.

8) **Vajda Gyula**, kegyesrendi áldozár, tanár, 4. oszt. főnöke, tanította a magyar nyelvet 4., és a történelmet 2., 5., 6., 7. és 8. osztályban hetenkinti 16 órában. — Tanárkodásának évszáma 7.

9) **Balácsi József**, kegyesrendi áldozár, tanár, 2. oszt. főnöke, tanította a latin nyelvet s földrajzot 2., s a német nyelvet 2., 5., 6., 7. és 8. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 3.

10) **Szilágyi Adolf**, kegyesrendi áldozár, tanár, 1. oszt. főnöke, hitelemző, tanította a hittant s magyar nyelvet 2., a latin nyelvet 1., s a mennyiségtant 1. és 3. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 3.

11) **Pásthly Károly**, ünnepélyes fogadalmat tett kegyesrendi tag, próbaéves tanár, a természettani szertár őre, tanította a görög nyelvet 5., a mennyiségtant és természetrajzot 2., a természettant és vegytant 3. és 4. osztályban hetenkinti 18 órában. — Tanárkodásának évszáma 2.

12) **Lád borr. Károly**, kegyesrendi tag, próbaéves tanár, hitelemző, tanította a hittant 1., 4., német nyelvet 1., 3., 4., a történelmet 4., a föld- és természetrajzot 1. osztályban hetenkinti 16 órában. — Tanárkodásának évszáma 1.

13) **Pataky Imre**, világi, tanította a rajzot 3. és 4. osztályban hetenkinti 8., a kegyesrendi papnövendékeknel s azon tanulóknál, kikre nézve a rajz rendkívüli tárgy volt, hetenkinti 2—2 órában.

14) **Angyal Béla**, világi, tanította a rajzot 1. és 2. osztályban hetenkinti 8 órában.

15) **Baumgartner János**, világi, tanította a műéneket és zenét mind a kezdőknél, mind a haladóknál hetenkinti 8 órában.

16) **Schindler Bernád**, világi, tanította a francia nyelvet a kezdőknél s haladóknál hetenkinti 4 órában.

Az olasz nyelvet tanította nt. Váry Gellérd tanár úr hetenkinti 1 órában.

A szépírásban hetenkinti 1 órában 2. osztályú tanulókat

Tóth Gyula, az 1. osztályúakat pedig Gótsch József kegyesrendi papnövédek s 8. oszt. tanulók gyakorolták.

A gyorsírást hetenkinti 2 órában a haladottaknál sziveségből tanította tek. Dr. Schwarz László úr, a kezdőknél pedig Gótsch József k. r. p. n. 8. oszt. tanuló s Kabók Imre I. évi jogász.

A tornászban a gymnasium növendékeit gyakorolta Kecskés Pál elemi tanító úr.

X.

Érdemsorozati jegyek.

Az erkölcsi viselet jelzésére: példás = (kitűnő), dicséretes = (jeles), jó, törvényszerű, kevesbbé törvényszerű = (I.-rendű.) nem törvényszerű = (II.-rendű.)

A szorgalomra nézve: 1 = ernyedetlen = (kit.), 2 = kellő, 3 = hanyatló, = (I.-r.), 4 = csekély = (II.-r.), 5 = semmi = (III.-r.)

A tanulmányi előmenetelre nézve: 1 = kit., 2 = jel, 3 = jó, 4 = elégséges = (I.-r.), 5 = elégtelen = (II.-r.) 6 = semmi vagy rossz = (III.-r.)

Az általános osztályzat jegyei ezek: kitűnő, jeles, I.-rendű II.-rendű, III.-rendű. Az általános kitűnő osztályzatnak legnagyobb foka: minden tárgyból kitűnő, legkisebbik: csupa kitűnő két jelessel. A jelesnek legnagyobb foka: csupa kitűnő s egy tárgyból jó; legkisebbik: csupa jeles egy jó. Az első rendűnek legnagyobb foka: csupa kitűnő és egy elégséges; legkisebbik: csupa elégséges. A másodrendű: egyetlenegy elégtelen, s a harmadrendű: egyetlenegy rossz vagy semmi osztályjegyből származik.

XI.

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések jelentménye.

G. k. v. = görög keleti vallású, ág. v. = ágostai vallású, héb. = héber, k. r. p. n. = kegyesrendi papnövédek, sz. f. r. p. n. = szentferenczrendi papnövédek, péld. = példás, dics. = dicséretes, törv. = törvényszerű, k. törv. = kevesbbé törvényszerű.

XII.

A kecskeméti kegyesrendi főgymnasium ifjúságának érdemszerinti sorozata.

VIII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat
			Hittan	Magyar nyelv és irod.-fört.	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Földr. és tört.	Mennyiségtan	Természettan	Bölcsészet	Testgyakorlat	Rajz	Művészet	
			Agárdy Jenő	jó	2	1	1	4	1	3	1	4	1	1	
Alleker Lajos, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	2	1	3	1	1	—	1	1	jel.
Bloch Bernát, héb.	törv.	3	2	3	4	2	2	3	4	4	4	—	—	—	e.-r.
Brandspiegel József, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	3	1	1	—	2	1	jel.
5. Brenner Lajos, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	3	1	2	2	4	2	2	—	2	1	e.-r.
Cserha József	dics.	3	1	4	4	2	4	3	4	4	3	—	—	1	e.-r.
Farkas Mihály	jó	3	1	3	4	1	4	3	4	3	3	2	—	—	e.-r.
Ferenczy József, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	2	2	3	1	3	—	2	1	e.-r.
Fischer Endre, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	1	1	3	1	2	—	1	1	jel.
10. Gótsch József, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	—	1	1	kit.
Gróber Béla	jó	2	1	2	3	1	3	2	4	3	3	2	—	—	e.-r.
Hajnal Imre, k. r. p. n.	dics.	2	1	2	2	1	2	1	3	2	2	—	2	1	jel.
Hászlinger Ferencz, k. r. p. n.	dics.	1	1	2	2	1	1	1	2	1	2	—	2	1	jel.
Jurenák Antal, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	2	1	2	1	2	—	2	—	jel.
15. Kattos Ede	törv.	3	2	4	4	3	4	3	4	4	4	1	—	—	e.-r.
Kovalszky József, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	—	2	1	kit.
Kovács Imre	jó	3	1	3	4	2	4	2	4	3	2	1	—	—	e.-r.
Lichtenegger József, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	2	2	3	1	1	—	1	1	jel.
Mészáros Ferencz, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	2	1	kit.
20. Molnár János, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	—	2	1	kit.
Nádhera Pál	dics.	3	2	2	3	3	3	2	4	4	3	1	—	1	e.-r.
Roch Gyula, k. r. p. n.	péld.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	—	2	1	kit.
Selcz József	péld.	2	1	2	3	1	2	1	2	2	2	2	—	—	jel.
Simon Béla, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	2	—	2	—	jel.
25. Szölgyémy János, k. r. p. n.	péld.	2	1	1	3	1	2	1	3	2	2	—	1	1	e.-r.
Tóth Gyula, k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	3	1	1	—	1	1	jel.
Walter Károly, k. r. p. n.	dics.	2	1	2	3	1	1	2	4	3	2	—	1	1	e.-r.
Weiszbart Károly, k. r. p. n.	péld.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	—	2	1	kit.

Elbocsátottak: Dunay Endre, Kovács István, Mocs Zsiga, Szabó Ferencz, ism. — Kizárattott: Fodor Imre.

Összesen : 33.

VII. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Rendes tantárgyak											Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv.	Földrajz és történelem	Mennyiségtan	Természettan	Bölcsészettan	Rajz	Testgyakorlat	Műének	
Baranyi Tádé	jó	3	1	4	4	2	4	4	4	3	4	—	—	—	e.-r.
Bánó Imre	jó	3	2	4	4	3	4	3	4	4	4	—	3	—	e.-r.
Bodócs Gáspár	jó	2	1	1	3	1	2	1	2	1	4	—	1	1	e.-r.
Bódogh János	törv.	3	1	4	4	2	3	4	4	4	4	—	—	—	e.-r.
5. Csathó Ágoston, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	2	1	3	1	2	2	—	—	jel.
Deutsch Fülöp. héb.	dics.	2	1	1	2	1	1	1	3	1	1	—	2	—	jel.
Gruber József	jó	3	2	3	4	3	4	2	4	3	3	—	3	—	e.-r.
Gubicza József	jó	2	1	3	4	2	3	2	1	2	3	—	2	—	e.-r.
Gyenes László.	dics.	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	—	1	—	kit.
10. Hajagos József	törv.	3	1	4	4	2	3	2	1	1	2	—	—	—	e.-r.
Hartmann Márton	dics.	2	2	3	4	3	4	3	3	3	3	—	3	—	e.-r.
Háy Zsigmond, héb.	k. törv.	3	2	4	2	2	2	2	4	4	2	—	4	—	e.-r.
Járvás Mihály	jó	3	1	4	4	2	4	2	4	3	4	—	—	—	e.-r.
Kállay András	k. törv.	3	1	4	4	2	3	4	4	4	4	—	3	—	e.-r.
15. Kolossy Sándor	jó	2	1	3	2	1	3	1	3	2	2	—	2	1	e.-r.
Kollár László, sz. f. r.	jó	3	1	3	3	2	4	4	1	2	4	—	—	—	e.-r.
S. Kovács Gáspár	jó	2	1	4	4	2	4	3	4	3	3	1	1	—	e.-r.
Lipóczy István	jó	3	1	4	4	2	4	4	4	4	4	—	2	—	e.-r.
Ludvigh Sándor.	jó	3	2	4	4	3	4	4	4	3	4	—	—	—	e.-r.
20. Mach János k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2	—	—	kit.
Mészáros József, ...	dics.	2	1	1	2	1	2	2	2	1	2	—	3	—	jel.
Millmann József	dics.	2	1	3	4	1	3	2	4	3	3	—	1	—	e.-r.
Muzsik Lajos	dics.	2	2	3	4	2	4	2	3	2	3	—	2	—	e.-r.
Nagy János	jó	3	1	2	4	2	4	2	1	4	4	—	—	—	e.-r.
25. Novák Béla, k. r. p. n.	dics.	2	1	1	2	1	2	2	4	1	2	2	—	1	e.-r.
Pauer János, k. r. p. n.	dics.	2	1	2	2	1	1	2	3	2	3	2	—	1	e.-r.
Pálinkás Vilmos	k. törv.	3	2	4	4	2	4	4	3	2	3	—	3	—	e.-r.
Stugel József	dics.	2	1	2	2	2	3	1	3	2	3	—	1	—	e.-r.
Szabados János	jó	3	1	4	4	3	4	2	4	4	4	1	3	—	e.-r.
30 Szilvássy János	k. törv.	3	2	4	4	2	4	3	4	4	4	—	2	—	e.-r.
Szűcs Lajos.	dics.	2	1	2	2	1	2	2	3	1	2	—	3	1	jel.
Tóth Lajos	dics.	2	2	2	3	2	4	2	4	3	4	—	2	—	e.-r.
Vasváry Zoltán	dics.	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	—	2	—	jel.
Weinmann István k. r. p. n.	dics.	1	1	1	2	1	2	1	1	1	1	2	—	1	kit.

Kimaradtak: Hacker Miksa, héb.; ideiglenes alkalmazást kapott: Plander Pál k. r. p. n. Vizsgálatlanul maradt: Balogh János.

Összesen: 37.

VI. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsei viselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat	
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög ny.	Német nyelv	Természettani földrajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Vegytan	Testgyakorlat	Rajz		Művészet
Augusztin Jenő	jó	3	1	2	4	1	2	3	1	1	3	3	2	—	—	e-r.
Bajáky Elek	törv.	3	1	2	4	2	4	4	2	2	4	4	2	—	2	e-r.
Bakó István	dics.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	kit.
Blaskovics Gyula, ág. v.	jó	3	2	4	4	3	4	4	4	4	4	4	1	—	—	e-r.
5. Dékány Lajos	jó	2	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	—	—	jel.
Fehér János	dics.	2	1	2	3	1	3	2	2	1	3	3	2	—	—	e-r.
Fejes Bertalan	péld.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	—	—	—	kit.
• Gondi Károly, ism.	törv.	3	1	4	4	2	4	4	4	2	4	4	1	—	—	e-r.
Gyenes Bertalan	péld.	2	1	1	2	1	2	2	1	1	2	1	—	—	—	jel.
10. Hornyik József	törv.	3	1	4	4	2	4	4	2	4	4	4	1	—	1	e-r.
Ihász Aladár	dics.	2	1	2	3	1	3	2	2	2	2	2	4	—	—	e-r.
Ivicz István	dics.	3	1	3	2	1	4	2	1	2	3	2	3	2	—	e-r.
Juhász István, g. kel.	péld.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	—	kit.
Keserű Balázs	jó	3	1	3	3	2	4	3	2	2	3	2	3	—	—	e-r.
15. Klopp Károly	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	kit.
Kovács Pál	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	kit.
Kovács Sándor	törv.	3	2	4	4	3	4	4	3	4	3	3	3	—	—	e-r.
Kulik Dezső	törv.	3	2	4	4	3	4	4	4	4	4	4	3	—	—	e-r.
Minke Béla	jó	3	2	4	4	3	4	4	3	4	4	3	1	—	—	e-r.
20. Pajduk Ferenc	jó	3	2	2	3	2	4	3	2	2	3	2	—	—	—	e-r.
Ravasz István	jó	3	1	3	3	2	2	4	1	3	4	3	1	—	—	e-r.
Sárkány József	dics.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	3	—	—	kit.
Wieland József	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	—	—	kit.

Kimaradtak: Fekete István, ism., Kovács István, ism.

Összesen: 25.

V. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erdőesi viselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak									Rendkívüli tantárgyak		Általános sorozat
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Német nyelv	Földrajz és történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlat	Rajz	Műének	
Antal Balázs	dics.	2	1	1	2	3	2	1	1	2	3	—	2	jel.
Auspitz Lipót, héb.	jó	2	2	3	2	3	2	2	2	2	4	—	—	e.-r.
Bense Antal	törv.	3	2	4	4	4	4	2	3	4	3	—	2	e.-r.
Fischmann József, héb.	dics.	1	1	2	3	2	1	1	1	2	4	—	—	jel.
5. Fodor Mihály	dics.	2	1	1	3	3	3	1	1	2	2	1	1	e.-r.
Fürj Pál	jó	3	2	3	4	4	4	4	3	3	2	—	—	e.-r.
Goldberger Sándor, héb.	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	—	—	kit.
Hévizi János	törv.	3	1	1	4	4	4	3	1	3	2	1	1	e.-r.
Kiss Ferencz	dics.	3	1	1	3	4	4	1	1	2	1	1	—	e.-r.
10. Klein Mór, héb.	dics.	2	1	2	2	3	1	2	1	2	4	—	—	jel.
Kocsis József	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	—	kit.
Kohn Adolf, héb.	jó	3	2	3	2	3	1	3	3	2	2	—	—	e.-r.
Kohút György	dics.	3	1	3	2	4	3	3	2	2	—	—	—	e.-r.
Pakos János	dics.	3	1	3	2	2	3	3	3	3	4	—	—	e.-r.
15. Révay György	dics.	2	1	1	3	2	3	1	1	2	1	1	—	e.-r.
Rziha Emil.	dics.	3	2	4	4	4	3	3	1	3	2	—	—	e.-r.
Szabó József	jó	3	2	2	4	4	4	4	3	4	1	—	—	e.-r.
Szerelemhegyi Tivadar	dics.	2	1	1	2	2	3	2	1	2	1	—	—	jel.
Szomor Aurél	jó	3	1	3	4	4	4	3	3	3	3	—	—	e.-r.
20. Tóth István	jó	4	1	4	5	5	5	4	4	5	2	—	2	m.-r.
Tóth Mihály	jó	3	1	2	3	4	4	4	2	3	3	—	2	e.-r.
Trungel János	péld.	1	1	1	1	2	3	1	1	2	3	—	—	jel.
Ulrich Anzelm	törv.	4	2	3	5	5	4	4	3	5	2	—	3	m.-r.
Volyánszky Ferencz	törv.	3	2	4	4	4	4	4	3	4	3	—	—	e.-r.

Tanodát változtatott: Kasztner Ferencz. — Kimaradtak: Balogh Imre, Faschler Péter, Gallasz János, Pacsu Leó, Varga Bencze.

Összesen: 30.

IV. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsi viselet	Rendes tantárgyak											Rend- kívüli tantárgy	Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan és vegytan	Rajz	Testgyakorlat	Műének		
Augusztin Miklós	törv.	3	1	2	4	3	3	4	4	4	3	—	e.-r.	
Bába Ferencz	k. törv.	3	3	4	4	4	3	4	4	4	3	—	e.-r.	
Banó Imre	törv.	3	1	3	4	4	3	4	2	2	2	—	e.-r.	
Biró János	dics.	2	1	1	3	1	1	2	1	3	—	—	jel.	
5. Bontó Gergely	péld.	1	1	2	2	2	2	2	2	4	3	—	jel.	
Búzás János	törv.	2	1	2	3	3	2	4	3	3	3	1	e.-r.	
Dékány László	dics.	2	1	2	3	3	2	2	1	2	2	1	e.-r.	
Gótsch Antal	törv.	3	2	3	4	3	3	4	2	3	4	1	e.-r.	
Harmat Sándor	péld.	3	1	2	4	3	2	4	3	3	3	—	e.-r.	
10. Hatvani András	dics.	2	1	1	1	1	1	2	1	1	3	—	kit.	
Kada István	k. törv.	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	1	e.-r.	
Kressák Lajos, ág. v.	törv.	3	2	2	3	3	3	4	3	4	—	—	e.-r.	
Kocsis Ferencz	péld.	1	1	1	1	1	1	2	1	2	4	—	kit.	
Lénárt Mihály, ism.	k. törv.	2	1	2	4	3	1	3	2	4	3	—	e.-r.	
15. Lipóczy Ferencz	törv.	4	2	3	4	3	4	5	4	3	4	—	m.-r.	
Ország Péter	jó	5	3	4	4	4	4	5	6	1	4	—	h.-r.	
Persay Gyula.	jó	3	1	3	4	4	3	3	2	4	4	—	e.-r.	
Rajzinger József	jó	3	2	3	4	4	3	4	3	4	4	—	e.-r.	
Sánta Imre	törv.	3	2	4	4	4	3	4	4	3	—	—	e.-r.	
20. Schéda György	törv.	2	2	3	3	2	3	2	4	4	3	1	e.-r.	
Szekeres Ferencz	törv.	3	2	2	4	4	3	3	3	4	4	—	e.-r.	
Szirmák Béla	törv.	3	1	2	4	4	3	3	4	2	2	—	e.-r.	
Szőke Ágoston	törv.	4	1	3	4	4	4	5	4	1	1	—	m.-r.	
Tajcsek Ferencz	péld.	2	1	1	3	3	2	4	3	3	4	—	e.-r.	
25. Wallenfels Ferencz	k. törv.	3	1	3	4	4	4	3	4	3	3	—	e.-r.	
Weiss Gábor, héb.	dics.	3	2	3	4	1	1	4	3	3	3	—	e.-r.	

Kimaradt: Fekete Mihály. — Tanodát változtattak: Kasztner Ede, Kún János, Wienberger Antal.

Összesen: 30.

III. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erdőcsi viselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rend- kívüli tantárgy	Általános sorozat
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Menyiségtan	Természettan	Rajz	Testgyakorlat		
Bánó József	törv.	3	2	3	4	4	2	2	4	4	5	—	—	e.-r.
Basa László	jó	2	1	2	2	1	1	1	4	3	3	4	—	e.-r.
Berente István	törv.	4	3	4	5	4	3	2	4	3	4	3	1	m.-r.
Czapik Gyula	k. törv.	5	4	4	5	5	4	4	6	4	4	1	—	h.-r.
5. Feimer Jakab	jó	3	4	4	4	1	3	4	4	3	2	3	—	e.-r.
Gyenes Ferencz	jó	2	2	2	3	3	3	2	3	4	3	4	—	e.-r.
Hajagos Elek	péld.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	4	2	—	kit.
Illés László	jó	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	4	—	jel.
Keller Ágoston, héb.	k. törv.	5	3	4	4	3	3	5	6	6	5	1	—	h.-r.
10. Kovács József	törv.	4	3	2	2	3	4	5	4	3	4	2	—	m.-r.
Kubinyi András	törv.	3	2	3	4	4	3	2	4	3	4	3	—	e.-r.
Lehotay Mihály	törv.	2	2	2	3	2	1	1	4	1	4	3	—	e.-r.
Machleid Gyula	dics.	2	1	1	1	2	2	2	2	1	3	3	1	jel.
Makay Győző	jó	3	3	3	3	4	2	2	4	2	4	3	—	e.-r.
15. Makay Zoltán	törv.	4	4	4	4	4	4	2	5	4	4	3	—	m.-r.
Ortner János	törv.	3	3	3	3	2	4	4	4	4	4	3	—	e.-r.
Pulitzer Ede, héb.	törv.	3	3	3	4	3	4	4	4	2	3	2	—	e.-r.
Rabcsányi István	jó	2	1	1	1	2	2	2	3	2	4	1	1	jel.
Sáfrán József	dics.	1	1	1	1	1	2	1	1	2	3	—	—	kit.
20. Sipos Károly	törv.	3	2	2	3	4	2	2	4	3	4	2	—	e.-r.
Szabó János	törv.	2	2	2	3	2	2	2	2	1	4	3	—	jel.
Szent-Gályi Béla	jó	2	2	2	3	3	2	1	3	1	4	—	1	e.-r.
Tóth Gergely	törv.	2	2	2	3	2	3	2	4	2	3	3	—	e.-r.
Weisz Sámuel, héb.	dics.	1	2	2	2	1	1	1	2	1	3	—	—	jel.
25. Veszeloyszky Gyula	k. törv.	2	1	2	2	3	1	1	4	2	4	4	—	e.-r.

Vizsgálat nélkül maradt: Magyar Antal. Kimaradtak: Balássy Károly, Paksi Gergely.

Összesen: 28.

II. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erdőesi viselet	Rendes tantárgyak											Rend- kívüli tantárgy	Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számítan és néz- leti mértan	Természettan	Szépíró	Rajz	Testgyakorlat		
Árva Sándor	dics.	2	2	3	2	3	3	3	3	2	2	4	3	e-r.
Blaskovics Antal	törv.	2	3	3	4	4	3	4	3	2	4	1	e-r.	
Bódogh Mihály	dics.	1	1	1	1	2	1	2	1	3	2	—	kit.	
Csulyok Béla	dics.	1	1	1	2	2	1	1	1	3	3	—	kit.	
5. Dékány Menyhért	törv.	2	3	4	4	4	2	4	4	2	4	3	e-r.	
Fiala János	törv.	3	3	4	4	4	4	4	4	3	4	3	e-r.	
Gallasz József	törv.	4	4	4	5	4	4	5	4	3	4	4	m-r.	
Halassi Béla	törv.	2	2	2	2	2	3	4	2	3	2	4	e-r.	
Járvás József	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	4	—	kit.
10. Kovács Antal	jó	2	3	3	4	4	4	4	3	2	1	1	2	e-r.
Papp László, ism.	dics.	2	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	—	e-r.
Pásthy József	dics.	2	3	3	4	3	3	2	2	2	4	3	1	e-r.
Spitzer Imre, héb.	dics.	2	3	2	3	2	2	2	1	1	3	3	—	e-r.
Szabó Ferencz	jó	2	3	4	4	4	3	4	3	2	1	4	2	e-r.
15. Szabó Károly	dics.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1	kit.
Szelezky Bálint	dics.	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	3	—	kit.
Szícs Lajos	dics.	2	2	2	2	3	2	2	2	3	4	2	1	jel.
Tóth Lajos	dics.	3	3	4	4	4	3	4	4	3	4	3	—	e-r.
Uhrin Endre	dics.	2	2	4	2	4	2	4	3	3	4	3	—	e-r.
20. Uhrin Imre	dics.	2	3	3	3	4	2	3	2	3	4	3	—	e-r.

Kimaradtak: Braun Pál, héb., Czaizer Sándor, ág. v., Kiriák János, ism., g. k. v., Kovács Menyhért. Magántanulásra lépett: Jurenák Béla, ág. v.

Összesen: 25.

I. OSZTÁLY.

A tanulók nevei	Erkölcsi viselet	Szorgalom	Rendes tantárgyak										Rend- kívüli tantárgy	Általános sorozat
			Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számítan és néz- leti mértan	Természettudj	Szépíráás	Rajz	Testgyakorlat	Műének	
Balogh Iván	péld.	1	1	2	1	1	2	1	1	3	4	3	1	kit.
Barta György	törv.	4	3	3	4	5	4	4	4	3	4	3	—	m.-r.
Bánó Antal	törv.	4	3	3	5	4	4	5	4	3	4	—	—	m.-r.
Bencsik Antal	péld.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	4	—	kit.
5. Berta Ferencz	törv.	5	3	6	6	4	4	6	5	3	4	4	—	h.-r.
Biró István	törv.	4	3	2	5	3	4	5	4	2	2	3	1	m.-r.
Bite Mihály	törv.	5	4	3	6	3	4	6	3	2	2	2	—	h.-r.
Bozsóky Ferencz	törv.	4	3	4	5	5	3	4	4	3	4	3	1	m.-r.
Böhm József, héb.	törv.	5	3	5	5	4	4	6	4	3	4	4	—	h.-r.
10. Buttinger Károly	k.-törv.	5	4	6	5	5	4	4	4	4	4	3	—	h.-r.
Csósz Pál	jó	3	1	3	4	4	2	4	2	4	5	4	—	e.-r.
Eiszrich György	dics.	2	3	4	3	2	3	2	4	2	4	3	—	e.-r.
Erdélyi Ferencz	jó	2	2	2	1	4	3	1	3	3	4	3	1	e.-r.
Fekete Boldizsár, héb	törv.	5	3	6	6	5	6	5	6	3	4	4	—	h.-r.
15. Fodor Antal	dics.	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	4	—	jel.
Hajagos Béla	dics.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	3	—	kit.
Hajagos Gáspár	péld.	2	1	1	3	3	2	2	1	1	2	3	1	e.-r.
Hajagos Károly	péld.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	3	1	kit.
Hajdzsán János, g. k. v.	törv.	3	1	4	4	4	3	3	4	3	5	3	—	e.-r.
20. Hirsch Pál, héb.	péld.	1	2	2	2	1	1	1	1	3	2	3	—	jel.
Kardos István, ism.	törv.	5	3	4	6	5	4	6	5	4	4	2	—	h.-r.
Kerkota József, g. k. v.	dics.	2	3	4	3	1	3	2	4	3	4	2	—	e.-r.
Kis Mihály	törv.	5	2	5	6	4	5	5	3	4	5	3	—	h.-r.
Klein Miksa, héb.	dics.	1	2	1	1	1	1	1	2	1	4	—	—	kit.
25. Klein Oszkár	jó	3	3	4	2	3	3	3	4	4	4	4	—	e.-r.
Kocsis György	jó	3	2	3	4	3	4	3	4	3	4	4	1	e.-r.
Kovács András	dics.	2	1	2	3	1	3	2	1	3	4	4	1	e.-r.
Kovács János	törv.	5	3	5	6	5	4	6	4	3	5	3	—	h.-r.
Ladányi Mihály	törv.	3	1	3	4	3	4	4	3	3	5	—	—	e.-r.
30. Lipóczy Ferencz	törv.	5	4	5	6	6	5	6	5	3	4	4	—	h.-r.
Molnár József	törv.	5	3	5	6	5	5	4	4	3	4	4	—	h.-r.
Ortner Károly	törv.	5	4	4	6	5	4	6	5	4	5	4	—	h.-r.
Ottó Sándor	jó	3	1	4	4	2	3	3	2	3	5	3	—	e.-r.
Ráth Sándor	jó	2	2	3	3	2	2	2	2	3	4	3	—	e.-r.
35. Schweiger Ignác, héb.	jó	3	2	3	4	3	3	3	3	3	4	3	—	e.-r.
Szabó Ferencz	jó	4	2	4	4	5	4	4	5	1	4	3	—	m.-r.
Szabó István	törv.	5	3	4	6	5	5	6	5	2	4	4	—	h.-r.
Szekeres Antal	törv.	4	3	5	3	4	4	4	5	4	3	2	—	m.-r.

A tanulók nevei	Erdőcséi viselet	Rendes tantárgyak												Rend-kivüli tantárgy	Általános sorozat
		Szorgalom	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Számítan és néz- leti mértan	Természettan	Szépíráás	Rajz	Testgyakorlat	Művészet		
Tóth Gábor	dics.	3	3	2	3	4	4	4	4	1	4	3	—	e.-r.	
40. Tóth József	dics.	2	2	2	3	3	4	3	3	4	4	3	3	e.-r.	
Tóth Kálmán	jó	2	2	1	4	3	2	3	2	3	4	3	—	e.-r.	
Váczai János	dics.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	4	—	kit.	
Zana Antal	jó	2	1	2	3	3	3	3	2	2	3	4	—	e.-r.	
Zsigmond Kálmán	dics.	2	1	2	3	2	3	3	2	2	3	4	—	e.-r.	

Vizsgálatlanul maradt: Andre Balázs. Kimaradtak: Erdélyi Károly, Fodor József, Hornyik Károly, Horváth Elek, Kovács Sándor, Szegedi István, Tóth Gergely, Tóth Gyula, Virágh Menyhért. — Magán-tanulásra mentek: Bagi László, Valther György. ism.

Összesen: 56.

Francia nyelvet tanultak:

VI. oszt. Juhász István, Wieland József kit.

V. oszt. Kocsis József kit.

III. oszt. Machleid Gyula kit. előmenetellel.

Olasz nyelvet tanultak:

VIII. oszt. Agárdy Jenő, Hajnal Imre, k. r. p. n. Jurenák Antal, k. r. p. n. Molnár János, k. r. p. n. kit. Nádhéra Pál jel. Roch Gyula, k. r. p. n. Simon Béla, k. r. p. n. Szőlgyémy János, k. r. p. n. kit.

VII. oszt. Bodócs Gáspár, Csató Pál, k. r. p. n. Deutsch Fülöp, Kolosy Sándor, Mach János, k. r. p. n. Novák Béla, k. r. p. n. kit.

VI. oszt. Bakó István kit. Dékány Lajos jel. Fejes Bertalan, Juhász István, Kovács Pál kit. Ravasz István jel. Sárkány József, Wieland József kit.

V. oszt. Kohn Adolf kit.

IV. oszt. Hatvani András jel. előmenetellel.

Gyorsírást tanultak:

VIII. oszt. Alleker Lajos, k. r. p. n. kit. Brandspiegel József, k. r. p. n. Kovalszki József, k. r. p. n. Lichtenegger József, k. r. p. n. jel. Mészáros Ferencz, k. r. p. n. Roch

Gyula, k. r. p. n. Szőlgyémy János, k. r. p. n. Valter Károly, k. r. p. n. Weiszbarth Károly, k. r. p. n. kit.

VII. oszt. Bodócs Gáspár jel. Bódogh János, Csathó Ágoston, k. r. p. n. kit. Deutsch Fülöp, Lipóczy István jel. Mach János, k. r. p. n. Novák Béla, k. r. p. n. Pauer János, k. r. p. n. kit.

VI. oszt. Dékány Lajos, Juhász István, Klopp Károly kit.

V. oszt. Goldberger Sándor, Kocsis József, Révay György kit.

IV. oszt. Dékány László kit. előmenetellel.

Zenét tanultak:

VIII. oszt. Gótsch József, k. r. p. n. Hászlinger Ferencz, k. r. p. n. Kovalszky József, k. r. p. n. Roch Gyula k. r. p. n. Szőlgyémy János, k. r. p. n. Walter Károly, k. r. p. n. Weisbarth Károly, k. r. p. n. kit.

VII. oszt. Mach János, k. r. p. n. Pauer János, k. r. p. n. Weinmann István, k. r. p. n. kit.

VI. oszt. Hornyik József, Wieland József kit.

V. oszt. Fodor Mihály, Kocsis József, Trungel János kit.

IV. oszt. Gótsch Antal, Kada István, Sceda György kit.

III. oszt. Machleid Gyula, Veszeloyszky Gyula kit.

II. oszt. Blaskovics Antal jel. Fiala János, Szabó Károly kit. előmenetellel.

A tanuló ifjúság összes száma: 264.

XIII.

Statistikai kimutatás.

Osztály	Az 1871/72. tanévre fölvetettek			Év közben kimaradt	Az év végéig maradt	A tanév végéig megmaradt tanulók											Ésszevétel	
	az előbbi osztályból	mint ismétlők	összesen			Vallás szerint				Nemzetiség szerint	Előmenetel szerint					vizsgálat nélkül maradt		Összesen
						r. k.	g. k.	ág. vall.	izr.		magy.	kitűnő	jeles	I. rendű	II. rendű			
I.	54	2	56	11	45	38	2	—	5	45	6	2	18	6	12	1	45	A tanuló ifjúság száma 1869/70-ben . 344. 1870/71-ben . 300. 1871/72-ben . 264.
II.	23	2	25	5	20	19	—	—	1	20	5	1	13	1	—	—	20	
III.	28	—	28	2	26	23	—	—	3	26	2	5	13	3	2	1	26	
IV.	29	1	30	4	26	24	—	1	1	26	2	2	19	2	1	—	26	
V.	30	—	30	6	24	19	—	—	5	24	2	5	15	2	—	—	24	
VI.	22	3	25	2	23	21	1	1	—	23	7	2	14	—	—	—	23	
VII.	37	—	37	2	35	33	—	—	2	35	3	5	26	—	—	1	35	
VIII.	32	1	33	5	28	27	—	—	1	28	6	10	12	—	—	—	28	
Összesen:	255	9	264	37	227	204	3	2	18	227	33	32	130	14	15	3	227	

XIV.

Figyelmeztetés.

A jövő tanév október hó 1-én veszi kezdetét. A nyilvános tanulók szabályszerű felvétele szeptember 28., 29. és 30-án s október havának három első napján történik.

Az 1868/9. évi april hó 4-ről 6020. sz. a. kelt vallás- s közoktatási magy. kir. magas miniszteri intézménynek folytán a gymnasium első osztályába szabályszerűen csak a 9-ik évet betöltött, vagy idősb növendék vétethetik fel.

Az ismeretek mértékére nézve kívántatik, hogy értel-

mes és folyékony olvasásban, — nyelvtanból az alaktan főbb részeinek az egyszerű, bővített és összetett mondatok ismeretében, feltűnő hibák nélküli, jól olvasható dictando írásban — a tizes számrendszer tudásában ezerig, a négy alapművelésben egész és közönséges törtszámokkal — a felvételi vizsgálaton biztosságot és alaposágot tanusítson.

A felvételi vizsgálat minden a gymnasium első osztályába felveendő ifjúra nézve kivétel nélkül kötelező.

Kelt a kecskeméti kegyes tanítórendi főgymnasiumban 1872. évi julius hó 31-én.

Polák Ede s. k.,

igazgató.